

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

SPALIO MĖNESIO 30 D. / OCTOBER 30, 1971

ANTROJI DALIS / 1971 METAI

PART TWO NO. 255 (44)

Šiame numery

TALKA ČIONYKSTEI LIETUVIŲ DAILEI.
SULAUKĖ 75 M. PROFESORIUS, KURIO
MIRTIS PASKELBTA 1941 METAIS.
MINTIES ŽALIAVŲ SANDELIS.
PRANO VISVYDO EILĖRAŠČIAI.
VLADAS JAKUBENAS APIE MONTREALIO
"GINTARĄ".
JONUI SVEDUI LIETUVOJE MIRUS.
MŪSŲ KALBA: KAIP DANGUJE, TAIP IR
ŽEMĖJE.
BAGDONO PARTIZANAI UŽDAVINIO
NEATLIKŲ.
AKADEMIJA RASYTOJO GARBEI.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS:

KERTINĖ PARASĖ

TALKA ČIONYKSTEI LIETUVIŲ DAILEI

Ši paraštė adresuota lietuviui bei kitą, juos liečiančią, medžiagą dailininkui. Tai tarsi atviras

laiškas jam vienos kultūriniais reikalais besisielojančios institucijos — Lietuvos foto archyvo. Reikalas — lietuvių dailininko darbų archyvas, kuriame būtų surinktos tų darbų nuotraukos, spalvotos skaidrės, kartotekos, iškarpos ir visa kita jo gyvenimą ir kūrybą liečianti medžiaga.

Šių eilučių autoriui teko ne kartą nustepti pačių dailininkų galvose, svarstant šį reikalą. Gal ne tiek galvose, kiek tam tikra apatija, liečiant savo darbų rinkimą nuotraukose ir skaidrėse ir tvarkymą kartotekose ar bent sąrašuose. Retas dailininkas kreipia į tai daug dėmesio. Užėjęs į šeimą, kurių butuose yra lietuvių dailininkų paveikslai ir skulptūros, irgi ne visada gali sužinoti ką nors daugiau apie kūrinių, kaip tik vien tai, kad jis yra to ar kito dailininko. Trūksta datų, pavadinimų, o kartais net ir autentiškų parašų.

Gyvename tokiais laikais, kada ir dailės pasaulyje nauji metodai ir naujos komunikacijos priemonės yra būtinos, norint išvengti atsilikimo, vykdamas savo kūrybiškuosius užsimojimus. Juk dabar, bandant belstis į galerijų ar muziejų duris, nebereikia ten vilkti pačių darbų, o užtenka, bent pradžia, parodyti tų darbų nuotraukas ar skaidres. Ne visada pagaliau ir įmanoma vaikščioti po galerijų rašines su savo darbais. O į atsiųstas skaidres kuratoriai ar žurnalo redaktoriai visuomet mielai pasižiūri. O ką bekalbėti, kai ateina laikas leisti monografiją ar teikti medžiagą leidiniui ar straipsniui.

Bet nesvarbu, koks bebūtų reikalas. Manau, jog daug aiškinti nereikia, kad dailininkui yra labai naudinga turėti po ranka savo darbų nuotraukas, skaidres,

Gyvenimas pilnas kuriozų. Vienas jų — prof. Juozas Erečas sulaukė 75 m. amžiaus, o jo nekrologą aš pats buvau parašęs jau 1941 metais. Ne vien aš. Prof. dr. Alfredas Sennas "Draugo" 1941 m. gegužės 6 d. išspausdino ilgą straipsnį "velionio prof. Ereto atminimui", pradėdamas šiais žodžiais:

"Laišku, rašytu šveicarijoje kovo 14 d. mano sesuo Anna Bloch - Senn pranešė apie brangaus draugo profesoriaus dr. Ereto mirtį... Ta liūdna žinia buvusi paskelbta per šveicarijos radiją..."

Tie nekrologai atsirado vis dėl to žiauriai kietos bolševikų geležinės uždangos, dėl kurios normalus susižinojimas su jų okupuota Lietuva buvo neįmanomas.

darius jo nuotraukų ir nesuradus visas žinias, būtent, datą, vietą, pavadinimą, medžiagą, išmieras. Reikia nesibijoti kiekvieną darbą nufotografuoti kelis kartus. Archyvas, pagal dabartinę sistemą, renka juoda-balta negatyvus, dvi spalvotas skaidres (viena rodymui, kita atsargai ir kopijų gaminimui) ir metriką. Visi lietuviai dailininkai yra kviečiami palaikyti ryšį su Lietuvos Foto archyvu, kuris stengsis, kiek galėdamas, talkinti. Šiuo reikalu galima kreiptis į LFA vedėją kun. Algimantą Kežį, S.J., 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

O čikagiečiams įsidėmėtina dar ir tai: š.m. lapkričio 5-7 d.

Vytautas Kasiulis

Dailininko darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaryma lapkričio 13 d., vyks iki lapkričio 21 d. Pats dail. V. Kasiulis atidaryman ruošiasi atvykti iš Paryžiaus.

Pluoštelis faktų ir atsiminimų apie sukaktuvininką prof. Juozą Eretą

JUOZAS PRUNSKIS

mas. Ačiū Dievui, žinia apie prof. Ereto mirtį buvo netikslė. Išlikęs gyvas, jis dar lietuvių tautai davė taip svarbius veikalus, kaip prof. St. Šalkauskio ir prof. K. Pakšto biografijos ir eilę kitų spaudos darbų. Gaudas apie jo mirtį nors tuo pasitarė, kad buvo proga iškelti jo nuopelnus. Minėtame straipsnyje prof. Senn rašė:

"Būdamas artimas velionio draugas, aš gerai žinau, kad visai jo veikimas, visi jo darbai buvo išdava vieno ir to paties nusistatymo, būtent, pasiryžimo

visiškai pasižvesti lietuvių tautos reikalams ir iškelti lietuvių vardą pasaulyje. Siekdamas to tikslo, jis nežiūrėjo savo asmens naudos, jam vien tik rūpėjo, kad lietuvių tautos garbė padidėtų. Dėl tos priežasties jis visus savo mokslo veikalus parašė lietuvių kalba, nors tai jam kenkė pasaulio akyse. Kitų šalių mokslininkai pakartotinai jį ragino, kad jis savo veikalus rašytų jiems prieinama kalba, kad ir jie galėtų suprasti. Ereto atsakymas visada buvo vienas: "Išsiverskite iš lietuvių kalbos!"

Man rūpi lietuvių tauta, o ne pasaulinis vardas. Su lietuviu aš gyvenu, jį varda noriu išgarsinti". Velionis turėjo progos gauti garbingą vietą užsienyje. Bet, priėmus tokį pakvietimą, jam reikėtų apleisti mylimą Lietuvą, ir to jis nenorėjo, niekaip negalėjo daryti. 1937 metais vienas žymus Amerikos universitetas (Marquette University) buvo pasirengęs profesorį Eretą pakviesti profesoriauti ir paskirti literatūros dėstytoju. Tačiau velionis atsisakė. Jis norėjo pasilikti Lietuvoje. Kartu su lietuvių tauta jis norėjo ir džiaugtis jos laimėjimais ir kentėti jos kančias".

Šitaip savo "nekrologe" prof. Eretą apibūdino jo artimas

draugas prof. Sennas, tolimesnėse eilutėse vadindamas jo pasižvestą lietuvių tautai herojišku. Prof. Sennas prisipažįsta, kad ir jį, taip pat šveicarą, prof. Eretas įtraukė darbuotis lietuvių tautos labui.

Mirdamas Klaipėdos lietuvis studentas mums laimėjo Eretą

Kai prisimenu prof. Eretą, man vis gliliai širdyje atgimsta tos jaudinančios dramatiškos aplinkybės, kurios nukreipė prof. Ereto kelią į Lietuvą. Viena "Draugu" duotame interview prof. Eretas taip pats visa tai nupasakojo:

"Ivyko tai 1917 m. Friburge. Ten studijuodamas, gavau kvietimą padėti lietuvių komitetams, kurie rūpinosi Lietuvos valstybės atkūrimu. Daug informacijų man tuomet teikė dabar Amerikoje besidarbuojąs kan. Steponaitis (jau miręs. J. P.).

Lietuviai nuolat ragino vykti su jais į beatsikuriančią jų tėvynę, kur labai trūko specialistų. Turėjau ir pakvietimą į Veneciją, kur universitete būčiau turėjęs dėstyti germanistiką. Visą nulėmė klaipėdiškis Mykolas Ašmys. Šis buvo atvykęs į Alpių kraštą, norėdamas gydytis nuo džiūvos ir baigti kartu mokslą, tačiau 1918 m. būdamas gripas paguldė jį į karstą. Prieš mirdamas paprašė mane užimti jo vietą Lietuvoje. Tiesiog prisaikdino mane. Mirė paguostas mintimi radęs pavaduotoją. Taigi 1919 m. vasarą vykau Lietuvon, bandydamas vykdyti mirusio draugo testamentą. Kąžin, ar aš be graudinčių mirštančio Mykolo maldavimų būčiau vykęs ir pasilikęs karo nuterietame, svetiname krašte, kur manęs — be džiaugsmingų dienų — laukė ir kalnas nemalonumų bei nusivylimų" (čia profesorius, tur būt, turi minty tuos sunkumus, kuriuos jam teko pakelti dėl Lietuvos įsigalėjusio autoritarinio režimo priespaudos veiksmų, palietusių Lietuvos katalikus).

Pamilo Lietuvą ir mūsų jaunimą

Su Lietuva jis taip labai suaugo, kad minėtame interview galėjo pasakyti:

"Lietuva man pasidarė antra

(Nukelta į 2 psl.)

Profesorius Juozas Erečas kalba

Nuotrauka Vytauto Maželio

Sulaukė 75 m. profesorius, kurio mirtis paskelbta 1941 metais

Minties žaliavų sandėlis

Atsakymas dr. Grigui Valančiui

KUN. VYT. BAGDANAČIUS

I. Samonė daugiau negu pasamonė

Teisingai dr. Valančius sako apie pasamonę, kad, jai išplaukus, galima plaukioti be galo ir be krašto. Šita laisvė ne kartą ir suvilioja dvasingą žmogų. Tačiau ji yra ir labai pavojinga. Pasamonė nėra būdinga žmogiška apraška. Žmogui, nors turinčiam pasamonę, vis tiek labiau būdinga yra samonė.

Klausimai, kuriuos dr. Valančius kelia savo straipsnyje: "Pasamonės liūnai", yra labai platus ir pilni didelių paslapčių. Šio straipsnio autorius nesima į svarstyti visame jų plote. Tai yra daugiau psichologų ir psichopatologų klausimai. Jam čia rūpi tik tie klausimai, kurie pasamonę sieja su religija. Jis nori išsakyti, kad jis neneigia nei pasamonės buvimo, nei jos reikšmės žmogui. Jis taip pat neneigia nei galimo pasamonės ryšio su religija. Ir Pijus XII, kalbėdamas apie maldos studijas yra pasakęs, kad šios studijos yra neįmanomos be gėlių psichologijos. Tai jis yra pasakęs liturgistų kongresui Asyžuje 1956 met.

Mintis, kuri čia norima pasakyti ryšium su dr. Valančiaus pasamonės svarstymais, yra ta, kad religinėje srityje samonei reikia teikti pirmenybę prieš pasamonę. Religiniame gyvenime nėra reikalo eiti į pasamonę, apeinant samonę. Net tais atvejais, kada žmogaus santykis su Dievu, atrodo, ateina per pasamonę, vis tiek šio proceso tikslas arba kryptis yra ne pasamonė, bet samonė.

Nors religija nėra nei tas pat, kas matematika, nei tas pat, kas filosofinis Absoliuto ieškojimas, tačiau ji vis tiek pagrindinė savo kryptimi pasilieka samoninga žmogaus laikysena. Nukeliant religinį gyvenimą į pasamonės sritį ir ten jį paliekant, jis yra susiaurinamas ir pažeminamas. Tiesa, žmonijos religijos istorija liudija šios rūšies žmogaus palinkimą. Yra buvę proistorinių religijų, kuriose tamsa, paslaptis, nesuprantamybė ir nesuvokiama yra buvusios pagrindinės sąvokos. Tačiau šios pažiūros yra susilaukios ir labai stiprios reakcijos, kylant saulės religijos simbolizmui. Nakties simbolizmas buvo ja nustumtas į šalį ir vietoj jo buvo išryškinta religinių vertybių pastovumas ir tvirtumas.

Dr. Valančiaus pasamonės samprata

Tiesa, dr. Valančius yra linkęs pasamonę suprasti kaip kažką samoningo, negu nesamoningo. Tačiau šitaip suprata pasamonė religiniam reikalui pasidaro dar labiau pavojinga.

Dr. Valančius sako, kad pasamonė "galėtų mums atrodyti, tartum nesamoninga, tartum kažkas vyko ar vyksta mumyse be mūsų pačių žinios." Taigi išeina, kad pasamonė jam yra kažkas samoningo. Šį pasakymą jis liudija eile pavyzdžių. Jo paties ar panašaus žmogaus išgyvenimai mišiu metu yra iš tikro samoningas jo valios įtaigojimas savo vaizduotei, pristatant jai gyvai Kristaus pavidalą. Jo draugo skundas Dievui dėl tėvynės pavergimo, norint sulaukti iš Jo atsakymą sapne, taip pat yra greičiau valingas ir samoningas veikimas į savo pasamonę. Tą pat liudija ir Šv. Pranciškaus labai

didelis noras nešioti savo kūne Kristaus žaizdas. Ir čia yra jo paties veikimas į save patį.

Visi šie atvejai kelia prieš akis du klausimus: vieną psichologinės srities, kitą — religinės srities. Psichologinis klausimas yra: ar ši veikla tikrai yra pasamonės veikla? Ar ji yra samoningas paties žmogaus veikimas į mažai mūsų kontroliuojamas savo išvirdines galias, norint sužadinti savyje nepaprastų išgyvenimų? Ir religinis klausimas kyla iš psichologinio. Ar šitaip žmogui veikiant savo pasamonę, žmogaus bendravimas su transcendentine Būtybe nėra tik paprasta savęs apgaule, norint sudaryti sau pačiam išpuolį, kad tokiu būdu atsiradę mūsų pasamonėje reiškiniai yra padarinys mūsų santykiavimo su Dievu?

Reikia sutikti, kad nėra negalima, jog ir tokiais atvejais gali būti pasiekama transcendentinio santykiavimo. Tačiau daug paprastesnis ir lengviau išaiškinamas bus toks atvejis, kad čia žmogus pats sau suteikia tai, ko prašo; jis pats klausia, pats ir atsako.

Ne ekstazė religinis gyvenimas

Kad pasamonė yra pilna iliuzijų ir apgaulių, kartais nekaltų, bet kartais ir labai kaltų, tai liudija gyvenimo patirtis.

Reikia tik stebėtis, kad dr. Valančius randa reikalo minėti buvusį episkopų ekskvyskupą J. Pike. Jo dėmesys pasamonei išėjo anapus normalaus žmogaus ribų, ir Episkopų Bažnyčia nerado kitos išeities, kaip paprašyti jo pasitraukti iš savo pareigų.

Be reikalo dr. Valančius kreipia daug dėmesio ir į Kotriną Emmerich, bei jos regėjimų aprašymus. Jos beatifikacijos byla

Vytautas Kasulis

Gėlės (tapyba)

Iš lapkričio 13 d. Čiurlionio galerijoje, Chicago, atidaromos parodos

Vėlinių vakaro tema

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

buvo nutraukta. Ji neturi palaimintosios titulo. Von Brentano, surašydamas jos regėjimus, ją išgarsino daugiau negu derėtų. Panašių regėtojų ir jų regėjimų knygų yra ir daugiau. Teologai paprastai į jas jokio dėmesio nekreipia. Gal jos galėtų būti medžiaga psichopatologinėms studijoms. Į šiuos raštus geriausiai atveju galima žiūrėti kaip į grožinės literatūros kūrinius.

Apie juos galima pasakyti tai, ką dr. Valančius sako apie stigmatizuotuosius: "Jie buvo šventi ne dėl to, kad stigmatizuoti". Tačiau tenka suabejoti ar teisinga yra antroji to paties dr. Valančiaus sakinio pusė: "jie buvo stigmatizuoti dėl to, kad šventi". Žmonių palinkimas ieškoti stiprių išgyvenimų yra didelis. Kiek žmogus gali sugebėti veikti savo pasamonę ir į kokius stovius ją atvesti, yra psichologų ir psichopatologų klausimas.

Kad ekstazės neturi nieko bendro su šventumu ir tikru religingumu, ypač išryškėja mūsų laikais, kada pradėta jas iššaukti įvairių vaistų pagalba. Narkotikų pagalba išgautos ekstazės Amerikoje šiandien yra įgavusios valstybinio masto grėsmės. Narkotikų pagalba yra bandoma išgausti savo pasamonėje įvairių "dančių" išgyvenimų. Bet ar tai galima sieti su šventumu? Priešin-

gai, tuo būdu yra sugriauinama žmogaus dvasinė ir fizinė pusė. Šiandien tai yra visos visuomenės susirūpinimo objektas.

Kokiu būdu vyksta žmogaus santykiavimas su Dievu?

Dr. G. Valančius žino, kad žmonių samonė gali būti perkrauta melais ir kad žmogus nori turėti paslapčių be jokio reikalo. Tačiau negalima sutikti su šituo jo sakiniu: "Nėra gražesnės Dievo duotos žmogui dovanos kaip jo pasamonė". Taip aukštai dr. Valančius pasamonę vertina ne dėl jos pačios, bet dėl to, kad jos pagalba žmogus santykiuoja su Dievu. "Jos bėgiais važiuoja Dievo ženklų ir stebuklų vežimas. Pasamonės galia žmogus, kaip toks, darosi Dievo stebuklas".

Ar ne teisingiau būtų sakyti, kad žmogus Dievo stebuklu yra labiau savo samone, negu savo pasamone? Dievo vežimas labiau važinėja žmogaus samone, negu pasamone. Dr. Valančiaus teikiama pasamonei garbė, atrodo, yra perdėta.

Nėra neįmanoma suprasti, kodėl žmogus yra linkęs savo santykiavimą su Dievu nukelti į pasamonę. Šis santykiavimas vyksta mums nesukontroliuojamais keliais. Šiame santykiavime yra apstu paslapčių ir į jokią sistemą nesuvedamų pasireiškimų. Tačiau nėra jokio pagrindo šį santykiavimą sutalpinti pirmoje eilėje ar išimtinai pasamoneje. Prieš šitokį transcendentinio santykiavimo nukėlimą į pasamonę kalba dvi labai reikšmingos priežastys. Viena, kad žmogui, santykiuojančiam su Dievu, tada tarpininkautų mažiau tobula jo galia, t.y. ne samonė, bet pasamonė. Ir antra, kad, nukeliant šiuos santykius į pasamonę, yra pavojaus apsigauti; vietoj santykiavus su Dievu, santykiavimui su savo paties chimeriškais struktūromis.

Šia proga gali kilti klausimas, kaip tada išgirsti Dievo atsakymą į mūsų maldą, jei ne per pasamonės tarpininkavimą? Tiek praktiškos maldos žmonės, tiek filosofiški šio klausimo tyrinėjimai duoda tą patį atsakymą. Besimeldžiantis žmogus turi galybę gale priimti Dievo atsakymus į jo maldą savo protu. Gali tie atsakymai, kaip vos juntama mintis, susiformuoti mūsų prote. Gali jie ateiti ir iš pasamonės glūdumos. Tačiau jie dažnai ateina gyvenimiškesniu būdu: per mūsų draugus, per priešus, per gyvenimo įvykius. Jie dažniausiai ateina iš kitos pusės, negu mes jų laukiame. Žmogus pvz. meldžia pinigų, norėdamas jų pagalba pakelti savo prestižą visuomenėje, kurioje jis reiškiasi. Tačiau jis po tokios maldos turi gerai apsižiūrėti, ar Dievas jo maldos neišklauso kitu būdu. Ar jis nesiūlo jam savo prestižą pakelti labiau tiesioginiu būdu, be pinigų tarpininkavimo? Gal po mūsų

maldos mums yra kilusi kokia mintis, kuri, rodos, neturi ryšio nei su mūsų prašymu, nei nežada jokio pramatomo palengvėjimo, tačiau kaip tik kažkur, mum nepramatoje tolumoje, ji siekiasi su mūsų malda.

Visas sunkumas glūdi tame, kad besimeldžiančiam žmogui yra nelengva būti tokiu laisvu ir tokiu vispusišku, kad jis atsakymą į savo maldą išgirstų platesnės apimties, negu jis tikisi. Žmogaus siarumai blokuoja jo sugebėjimą išgirsti atsakymą į savo maldą. Jei mes sugebėtume būti atviresni Dievo veikimui, mūsų gyvenime įvyktų daugiau stebuklų ir mes suprastume daugiau pranašysčių.

Iš to eina dar vienas žingsnis, kuris bent Katalikų Bažnyčioje formaliai yra pripažįstamas, bet ne visada praktiškai suprantamas. O tai, kad religinis gyvenimas nevyksta mumyse be ryšio su mūsų betarpiška bendruomenė. Nepaisant mūsų priešingo išpuolio, Dievas dažniausiai mum kalba per mūsų bendralaikius žmones ir įvykius. Mūsų bendralaikis anglas, religijos filosofas, protestantas sako: "Yra klaidinga tikėtis, kad Kristaus balsas būtų kam nors girdimas atsietu būdu nuo gyvų religinių bendruomenių" (D.Z. Phillips, The Concept of Prayer, London, 143 psl.).

Nenuostabu tai būtų girdėti iš kataliko, nes pas mus visada Bažnyčios vaidmuo išganyje buvo stipriau pabrėžiamas. Bet labai idomu ir vertinga tai išgirsti iš protestanto, nes pas juos individualizmo pavojus stipriau jaučiamas. Nors užsidaryti vienam su Dievu savo pasamonėje neveda išganyje keliu.

Tikinčiojo žmogaus santykiavimas su Dievu, nors yra nesukontroliuojamas, tačiau jis visada turi išlaikyti transcendenciją, tą "Tu ir aš" santykį. Jei mes jį nukelsime į pasamonę, tai, kaip matėme, yra rimto pavojaus, kad mes užsidarysim savo paties minčių žaliavų sandėlyje. Dėl to pasamonės liūnų tenka saugotis. Tai nesisaugojant, mūsų malda gali pasidaryti neautentiška, t.y. pasilikti kalbėjimu sau pačiam; ir Dievo žodis, kaip atsakymas į mūsų maldą, gali būti apgaulingas. Tokiu atveju mes girdėtume ne Dievo balsą, bet mūsų pačių pasamonės balsą.

Prof. Juozui Eretui

75 metai

(Atkelta iš 2 psl.)

Laisvės kovų fronte

"Aš Šveicariją talaikau platforma kovai už laisvosios Lietuvos atstatymą, — kalbėjo jis toliau. — Ištrūkiau iš bolševizmo nasrų ne tam, kad sukčiau istorijos vėjų neišdraskomą smagų lizdą — ištrūkiau tam,

Paslaptinga pajūrio vieta

PRANAS VISVYDAS

AUDRA

Jau seniai naktimis mane gundo paslaptinga pajūrio vieta: juodas molas kaip motinų skundas, juodas bokštas ir žemė juoda.

Prie turėklo žmogėnas linksta ir žibintą švytuoja laivams, o tamsa vis tirštėdama tvinsta, ir į pylimą daužos audra.

Noriu šaukti, bet viesulo kauksmas mirtinai surakina man lūpas. Ir palieka tik motinų skausmas, juodas molas ir žemė juoda.

PALME

Forelių saloj, kur puta skalančia koralų krantus, dainavo palmės viršūnė gaubta. Jai pritarrė žydras dangus.

Plačiai ant saulėtų kalvų vėšioji džunglių gamta stebėjo, kaip dūms laivų palaidi dainelė šilta.

Bet kartą palmės liemenį žavų pamilo Taifūnas rūstus; žarstydamas rifų žaibus, nuskalautas lūpas bučiavo.

O palmė, žaibų sužeista, aptaškyta raudančio kranto puta, siūruodama vengė aistros ir laukė skaisčiosios giedros.

Kai vėl su draugais plaukiau į mylimo vaizdo kraštus, Forelių pusėj tapo šviesiau. Man žvalgas parodė pirštą —

Dantytam salos pakrasty gulėjo palmės viršūnė gaubta. Šalia putojo koralų žaltys, o žemėj verkė gamta.

OLEANDRAS

Dulkėtas oleandro krūmas sode, pačiam gale už vaismedžių ir mėtų, vis liūdi avokado didelį palėpį ir laukia spindulio paguodos.

Aš prieinu prie jo pilkų lapelių, paglostau švelnią žiedo odą ir pasakau linksmai: Nerodyk man liūdesio. Ant delno žaio esį dar sveikas ir ilgai žydėsi, nežiūrint vaismedžio sunkaus pavėsio. Po avokado lapais plauks jaunystė, neleidama nei man, nei tau nuvysti.

ATLETO GIMIMAS

Miesto arenoj, prie Olimpo stulpų, pillečiai sekė, su kuo aš kalbu, prityrę žiūrovai, ištroškę gyvos, pergalingos aikštės kovos.

Jaučiau, kaip žvilgsniai dursto mane. Norėjau pasislėpti nakties kamine. Norėjau pradingti laiptų angij ir laisvas už vartų į tolį žygiuoti.

Ak, jie tikėjo, lyg būčiau kas nors, lyg būčiau, o Dieve, athletic force, lyg šokti mokėčiau ir bėgti ratu: Jie šaukė: Šiandieną laimėsi mums tu!

Kai ranką iškėliau draugui pamot, žiūrovų pasaulis pradėjo man plot: madonos, kolonos, papurę ložių veidai šaukė: Pirmyni! Ir plojo karštai.

Bet niekam tada nerūpėjo, kad aš tik Sudie! pasakytį iškėliau rankas. Lyg nubaustas šuo iškūtinau lauk, prakeiktas arenų žmogaus.

kad laisvoje šalyje kovočiau už stovykloje, kolchoze, kol priešsugrąžinimą laisvės ir Pabaltijai. Mes, kurie naudojames Vakarų pasaulio laisve, neturime teisės gyventi savarankišką gyvenimą. Mūsų laisvė nėra privilegija, o pareiga... Dėl to mūsų vieta yra tame fronte, kur kovojama už vargstančių brolių, už kankinamų seserų išlaisvinimą. Mes neturime teisės į smagumų bei malonumų, kol vargsta ir nors vienas kalėjime,

Montrealio lietuvių liaudies ansamblis "Gintaras" koncertuoja Čikagoje.

Nuotr. A. Gulbinsko

MONTREALIO "GINTARO" ANSAMBLIO VIEŠNAGĖ

Liaudies instrumentai gimsta pačioje liaudyje; ten jie turi savo ribotą paskirtį. Ribotą, bet daugiau ar mažiau originalią. I-dėja išvesti liaudies instrumentus į koncertinę estradą atsiradavo jau seniai, bet būdavo surišta su principine kontroversija: ar tie instrumentai turi būti rodomi grynai taip, kaip jie skamba kaimuose, kaip folklorinis pavyzdys, ar ir jie gali būti kiek išplėti, padarant iš jų ką nors įdomesnio koncertiniu atžvilgiu. Antruojų atveju: ar tuo nebus suklaidota jų tikras liaudiškumas? Kur yra riba?

Šiuo metu tas klausimas yra jau praeityje. Liaudies ansambliai yra prigiję, visuotiniai pripažinti faktas. Jie yra daugiausia mažesnių, politiška bei kultūriškai atgimstančių tautų produktas, bet pastangos sugrupuoti egzotiškus instrumentus ir didesnius ansamblius ir vartoti šių dienų sceniškiems reikalams egzistuoja ir didelės tautos, turinčios seną, bet nuo Vak. Europos skirtingą kultūrą, kaip pvz. Japonija ir Kinija.

Susidomėjimas savaisiais, ne taip gausiais, bet įdomiais liaudies instrumentais gimė jau Lietuvoje, daugiausia neseniai Vilniuje mirusio Jono Švedo iniciatyva skudučių ir kitokių pučiamųjų, J. Strimaičio — kanklių srityje. Didelio akstinio šis reikalas susilaukė dabartinėje Lietuvoje. Ten saviti, skirtingi liaudiški pradai turi ypatingą pasisekimą net ir visąsąjunginėse liaudies ansamblių dekadose.

Beklausant ir bežiūrint Montrealio "Gintaro" liaudies ansamblio koncerto, "Margučio" suruošto Marijos aukštesniosios mokyklos salėje š. m. spalio mėn. 23 d., šeštadienį, ir susipažinus su ansamblio istorija, atrodo, kad jo išsivystymui tam tikras akstinas buvo 1967 "Expo" Montrealyje, kur lankėsi ir Vilniaus liaudies ansamblis, iš kurio ir buvo gauti pirmieji du instrumentai — birbynės.

"Gintaro" koncertas Chicagoje paliko malonaus įspūdžio. Jis buvo patrauklus, folkloriškai įdomus; visas jo stilius — režisūrinis apipavidalinimas yra kažkaip kuklus, be pretenzijų, bet dvelkias giedrumu ir jaunyste. Ši paskutinė aplinkybė ypač svarbi: scenoje matėme didelį būrį gražaus jaunimo.

Programa susidėjo iš sklandžiai surežisuotos kombinacijos: liaudies instrumentų, dainavimo ir liaudies šokių. Liaudies instrumentai buvo: du "Sekminių rageliai", atatiną maždaug lyg iš priekio pučiamą fleitą, didesnis kiekis kiek į klarnetą panašių "birbinių" (jų viena kiek žemesnė, altinė) du ilgi "trimitai", ir "tabalai" — įvairaus ilgio ar storumo, pagal tonų eilę suderinti medžio gabalai, maždaug atatiną simfoninio orkestro "ksilofoną" (Xylophone), tik su žemesniu, skambiu, melodingu garsu. Be to, visa eilė kanklių, jų tarpe

VLADAS JAKUBENAS

dvi neseniai iš Vilniaus gautos chromatinės. Bendroje primityvioje harmonijoje chromatizmas nedaug galėjo būti panaudotas, bet įgalino laisviau panaudoti minorines tonacijas. Vietomis, be rods, buvo epizodiškai panaudoti ir skudučiai.

Turint omeny, kad, išskyrus dvi birbines, visi instrumentai yra pagaminti ansamblio vadovo Zigmo Lapino arba vėliau išauklėtų jo padėjėjų, jų intonacija laikytina visai gera. Netiksliai pagaminti, medinių pučiamųjų instrumentai atskiruose tonuose gali duoti visai "atsiderinusi" garsą. "Gintaro" ansamblio buvo pasiektas visai patenkinamas sąskambis, ir atskirų instrumentų tembrai buvo malonūs, nepaisant kai kur jaučiamų nežymių intonacijos trūkumų.

Grojiukų tarpe yra turinčių aiškių muzikinių gabumų; čia ypač tenka pažymėti Algį Jaugelį, solistą "Sekminių ragelių" ir vieną iš trimitininkų. Atskiruose numeruose girdėjosi taipgi dviejų pirmųjų kanklininkų gražus tonas bei išpildymo niuansai. Pasisekimo turėjo šokyje "Kalvelis" mažiukas Gailius Lapinas, atlikęs solo partiją "tabalais" šalia kitų instrumentų orkestro.

Gražiai skambėjo (su vykusiai panaudotų mikrofonų pagalba) mergaičių kvartetas, kurių, deja, dainavo tik trys, pirmajai — Jolei Andruškevičiūtei susirgus. Bet ir trys likusios — Daina Kerbelytė, Beata Lymantaitė, Virginija Murauskaitė sudarė visai simpatingą ansamblį. Visas ansamblis, kai kur dalyvavęs kaip choras, neturėjo sunkesnių uždavinių, nebūvo per daug balsingas, bet sudarė gerą sąskambį; tą patį tenka pasakyti ir apie bendrą visų instrumentų orkestraciją.

Visų muzikinių numerių harmonija buvo išlaikyta primityviai, stiliu, daugiausia paralelėmis tercijomis. Harmonijos primityvumas, suprantama, yra surištas tiek su liaudies instrumentais, tiek su liaudies muzika. Vis dėlto stereotipinė harmonija į galą programos pasidarė kiek monotoniška. Manychiau, kad tiek esamieji instrumentai, tiek liaudies dainų muzikinė medžiaga galėtų pakelti protarpiais kiek naujesnes harmonines priemones, kad ir "draudžiamų" paralelių kvintų ar kvartų, ar net kvartinių sąskambių pavidale. Taip pat ir orkestracija vienu kitur galėtų būti daugiau solistiškai individualizuota, ypač turint tiek sklandžių grojiukų. Tuo būtų įnešta įvairumo, negadinant, suprantama, liaudiškai primityvaus folklorinio skambesio. Įdomesnės orkestracijos pavyzdį čia pateikė vienas Dariaus Lapinsko programos numeris: "Eglė žalioti" antroje dalyje.

Nesant specialistui, sunku išsirtarti dėl šokių detalių lietuviškumo ar autentiškumo. Jie buvo į-

domūs žiūrėti, su gražiai įterptais humoristiniais momentais. Ypač gražiai skambant liautvių kalba pranešinėjo ir deklamavo (Binkio "Gėlės iš šieno") Rasa Lukoševičiūtė.

Šio ansamblio primityvus liaudies menas gal nepatenkins kai kurių "solistikuotų" muzikos mėgėjų. Bet klausytojų prisirinko beveik pilna salė; pasisekimas buvo didelis.

"Gintaro" ansamblis, kaip atrodo, nepretenduoja į daugiau, negu jis sau yra užsibrėžęs, o tai, kas daroma, daroma gerai. Jaučiasi skoninga ir vieninga vadovybės linija. Nežinome, ir nesvarbu, ar tai yra vieno asmens — sambūrio vadovo Zigmo Lapino nuopelnas, ar kolektyvinės vadovybės: vokalinės grupės vadovės Inos Kličinės, šokių grupės vadovės Hildos Lapinienės ir atžalyno vadovo Rimo Lapino bendrų pastangų išdava.

Beje, "Gintaro" sąstatė yra net šeši Lapinų šeimos nariai.

Labiausiai plintanti knyga

Knygos "Good News for Modern Man", kuri yra Naujasis Testamentas, naujai išverstas į dabarties kalbas per paskutinius penkerius metus paplito 30 milijonų egzempliorių. Vertimas atliktas tarptautinio mokslininkų komiteto iš graikų kalbos, sutariant katalikams ir protestantams ir platinant abiejų tikybų platintojams.

SPECIALISTS IN GUTTERS AND DOWNSPOUTS

NEW AND REPAIR WORK
ALL TYPES ROOFING

All Work Guaranteed, Licensed,
Bonded and Insured.
Free Estimates — Call Anytime.

APOLLO SHEET METAL O
Emergency Service — 278-5887

A & A Variety
Special on Guitar
and Amp \$39.95!
Drums & Bongos
Panasonic Radios
and Tape
Recorders.

Drugs, Sundries, Health and Beauty
Aids and Wigs. Open Mon., Thurs.
and Fri. 9 a.m.-9 p.m., Tues., Wed.
and Sat. 9 a.m.-6 p.m., Sun. 10-5

3425 So. Halsted St. 847-6311

UNCLE FRED'S
ARCO

"UNDER NEW MANAGEMENT —
ASK FOR LOU"

* SPECIALTY BRAKES
* Front End Alignment Including
Ball Joints, Idler arm, Tie rod
* WINTERIZING
* Sun Machine Tune Ups
* GOODYEAR TIRES and Complete
Line of ARCO Products
* WHEEL BALANCING
* WE HAVE MOST AUTO PARTS
Go With The GO POWER Specialist.
Ask For LOU At
5353 S. Kedzie, 471-2666

JONUI ŠVEDUI LIETUVOJE MIRUS

J. ZILEVICIUS

Jonas Švedas gimė 1908.10.9 Liepojoje, mirė 1971.10.16 Vilniuje. 1924 m. įstojo į kapelą prie Klaipėdos Muzik. mokyklos, kaip valdžios stipendininkas, išlaikęs konkursinius egzaminus. Kadangi man teko dėstyti visas muzikines disciplinas (elementarinę muziką teoriją, solfedžio, paprastąją harmoniją ir specialiąją harmoniją, visas rūšis kontrapunkto, fugą, muzikines formas, muzikos istoriją, išskyrus fortepioną, tromboną, chorvedybą ir kt.), tad per penkerius metus turėjau progą jį pažinti. Kai pradėjau rinkti muzikologinius eksponatus savo archyvu, jis dideliu susidomėjimu studijuodavo kiekvieną gautą eksponatą, surašydavo jo metriką, išmiera ypatingą dėmesį kreipdavo į skudučius ir trimitus, svarstydavo, kaip juos suderinti į vieną unisoną, kad grojant neišsuderintų, nes nuo pūtimo sušalpusios dūdelės skirtingai išsuderindavo, reiškia, didelio būrio juk juk iš jų sudaryti būdavo neįmanoma. Jau mokytojaudamas Vilniaus konservatorijoje ir vadovaudamas liaudies instrumentų fakultetui, man rašė, kad kelis vežimus įvairių medžių šakų su savo vienminčiais sugrąžė, kol surado medį, kuris nuo pūtimo drėgmės nekeisdavo tono. Ir 1950 m. Švedas parašė kantatą, kur su traukė šimtus skudutininkų ir trimitininkų išpušingam darniam grojimui. Vėliau patobulinti skudučiai jau galėjo pustonais groti. Taigi Klaipėdoje pradėtas skudučių tobulinimas per Vilnių pasiekė ir Ameriką.

1928 m. baigęs trombono klasę, Jonas Švedas paliekamas trombono mokytoju. Vėliau pakviečiamas į Kauną valstybinės operos ir radiofono orkestro nariu. Pradėjo spaudoje rašinėti bendrojo muzikos lavinimo klausimais. Per radiją duodamose populiariosios muzikos koncertuose skaitydavo paskaitas, aiškindamas programos turinį. Parašė ir savo lešomis išleido vadovėlį "Skudučių". Su J. Banaičiu parašė ir išleido mokykloms bendrojo lavinimo vadovėlį. Toliau Švedas pakviečiamas jaunaliučių orkestro vedėju Kaune, Kauno valstybinės konservatorijos trombono klasės mokytoju. Tuo laikotarpiu parašė trombonui koncertą su fortepijonu. B. Dauguviečio pjesei Atgimimui muziką ir to paties vardo simfoninę uvertiūrą, redagavo jaunaliučių leidžiamą įvairių maršų ir muz. pjesių orkestrui rinkinį.

Vokiečių okupacijos metu vadovavo dideliame ansambliui Vilniuje, kurio vokiečiai klausyda-

TEMPLE BOOTERY
Virš 30 taisyklių šaltas pamušalais batų. Placius ir ekstra placių. Dabar siųskit į Europą, kad gautų žiemai. Adresai: pirm. 12-9 kv. 9:30-9 v. vak. antradi. treči. penkt. ir šešt. 9:30 val. ryto iki 6 val. vakaro.

2148 W. 63rd St. 776-5838

MIDWAY Pharmacy
Where a Registered Pharmacist is On Duty Daily.
You can trust our accuracy in filling your every prescription. Also a complete line of Men's and Women's Health and Beauty Aids. American Greeting Cards. Open Mon to Sat. 9 a.m. - 10 p.m. Sunday 9 a.m. to 2 p.m.
4324 W. 63rd St., Tel. 767-9155

CAL - MAR SHOPPE
"Swing into Fall at CAL - MAR"
For Ladies, Men's & Children's Wear. A complete line of Ladies Wear.
"We stress high quality and personal service."
Open Mon. and Thurs. until 9 p.m. All other days, including Saturday, until 6 p.m.
2809 W. 55th St. — PR 8-1655

Prof. Jonas Švedas

Savo srityje jis neturėjo varžovo. Todėl 1945 m. paskirtas Vilniaus konservatorijos liaudies instrumentų katedros vedėju, o nuo 1947 m. docentu, 1962 m. pakeltas profesoriumi. Vėliau jis turėjo 17 asistentų, kurie dėstė įvairius liaudies muzikos instrumentus, kaip skudučius, birbines, trimitus, kankles, chorvedybą ir kt. Per savo rankas perleido šimtus įvairių liaudies muzikos instrumentų specialistų, kurie dabar dirba įvairiose Lietuvos vietovėse. Ilga laiką dirbant tokį labai įtemptą darbą, susilpnėjęs sveikatai, jis turėjo iš ansamblio vadovavimo pasitraukti. Jo pareigas perėmė jo gabiausias mokynys. Jonas Švedas visą savo gyvenimą buvo paskyręs liaudies muzik-švenčių J. Švedas būdavo vienas

kos instrumentų ir liaudies dainų tyrinėjimui. Tai buvo vienas didžiųjų šios srities žinovų. Kadangi įsiai Klaipėdos konservatorijoje studijavo kompoziciją, kurias vartoja Rimski Korsako harmonijos disciplinas, tad jis savo kūryboje ir liaudies dainų harmonizavime tai taikliai panaudavo. Prie St. Simkaus susipažino su moderniaja harmonija, bet jos nenaudodavo.

Jo kūryba tiek plati, siekia šimtų gabalų, jog neįmanoma jos čia kiek smulkiau aprašyti. Sundirba įvairiose Lietuvos vietovėse, kokį rinkinį, kur nebūtų jo kūrybos. Tenka tik tiek pasakyti, kad katali, jis turėjo iš ansamblio vadovavimo pasitraukti. Jo pareigas perėmė jo gabiausias mokynys. Jonas Švedas visą savo gyvenimą buvo paskyręs liaudies muzik-švenčių J. Švedas būdavo vienas

iš vyriausių dirigentų, važinėdavo po kraštą, instruodamas choras, buvo visų mylimas ir gerbiamas. Apdovanotas keliais garbės žymenimis.

Kadangi šio straipsnio autorius buvo Klaipėdos konservatorijos direktorius ir J. Švedo mokytojas, velionio šeimai reiškia giliausią užuojautą. Tebūna velionio palikams tėviškos žemėlė lengva, o sielai amžina ramybė, nes savo darbais tautai ji to užsitarnavo.

BOB LANDMAN PLUMBING
24 HOUR SERVICE
Electric Sewer Rodding.
Fully Equipped Truck.
PHONE --- 282-3125

Chicago Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas privažiavimas, greitas patarnavimas, net du kiemai automobiliams pastatyti, saugumo dežutės ir kitokie parankumai. Chicago Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinės, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams teikiama veltui.

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
---	---	--

★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAŽAS JOSŲ SEIMAI?
★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
★ AR VASAROS KARSCIAMS UŽEJUS NENORĖTUMET KVEPUOTI GRYNU ŠALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogioms išlygoms, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIŠ KREIPKITĖS Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

KAIP DANGUJE, TAIP IR ŽEMĖJE

Šis maldos posakis jau turi tam tikrą istoriją. Dar prieš I pas. karą prel. J. Laukaičio rūpesčiu sudaryta dvasininkų ir kalbininkų komisija bažnytinei lietuvių kalbai pagerinti buvo nutarusi reikiant vartoti: pasigailėk mūsų, kaip danguje, taip ir žemėje ir kt., bet paskiau, neatšizvelgiant į tą nutarimą, oficialiai 1909 m. Vadove buvo paskelbta: susimilk ant mūsų, ant žemės. Vėliau, po karo, lietuvių bendrinė rašomoji kalba buvo vis daugiau gerinama, tobulinama, ir tai pamažu atsiliepė bažnytinei kalbai: arkiv. P. Karevičius įsakė vartoti žemėje, ne ant žemės; arkiv. J. Skvireckas šį vietininką vartojo savo šv. Rašto vertime; tai vartojama ir oficialiame Lietuvoje išleistame Apeigynė; dėl to jau nuo seniau yra kovojęs ir kun. J. Vaišnyas, S.J. Bet pastaruoju laiku viename neseniai Romoje išleistame lietuviškame tikybiniame leidinyje ir Putname leidžiamose tam tikrose brošiūrose vėl mėginama grįžti prie ant žemės. Bet ar tai reikalingas žygis? Norint į šį klausimą atsakyti, tenka trumpai pasvarstyti šio vietininko ir prielinksnio ant vartoseną.

Mūsų kalboje vietininku dažnai žymima vieta arba daiktai, kurių paviršiuje kas yra arba kas daroma, pvz.: byrant dirvoį, birs ir jaujoj; gatvėje buvo prisirinkę daug žmonių; kalne rugelių tu neriši, šieno lankelėj tu negrėbsi; broliai žmonėmis viename kalne gyvena; kelyje nusmuko klumpė; du galdižiai viename kieme nesutinka; kiaušė lauke dvokia, stale kvepia; Onelė vėl gano pūdyne; tai buvo pirmutiniam puslapy parašyta; vaikas ratuose sėdėjo; žvirblaičiai maudėsi smėlyje; jei pinigų turėsi, pačiame Dievo sote sėdėsi; kieno suolo sėdi, to ir giesmę giedi; visi trys stovėjo kalno viršūnėje; juodoj žemėj balta duona auga; pats aukštelininkas išsitiesė žemėje. Toliau žr. Rygiškių Jono Liet. kalbos gramatika, 1922, 73 t. ir jo Linksniai ir prielinksniai, 1928, 96 t. Ir tokia vartoseną iš dalies jau pažįstama senuosiose lietuvių kalbos paminkluose. Pvz. neseniai Vilniaus universiteto bibliotekoj surasto Tractatus sacerdotalis paskutiniame puslapyje įdėtas Tėve mūsų, kur rašoma: būki tavo valia kaip danguj, taip ir žemėje (mano perrašyta dabartine rašyba). M. Mažvydo katekizme irgi taip rašoma: būki tavo valia kaip danguj, taip ir žemėje; bet jo giesmyne jau yra: būk tavo valia... kaip žemėj, taip ir ant dangaus. M. Daukšos ir 1605 m. anoniminio katekizmo kalboje sakoma: būk valia tavo kaip danguj, taip ir žemėj.

Prielinksnis ant šalia kitų reikšmių (pvz. jis pyksta ant manęs, eina ant namų, t.y. namų link, ir kt.) dažnai dar vartojama beveik tokia pat reikšmė, kaip ir vietininkas, pvz.: ant tėvo dvaro saulė tekėjo; ant kalno karkliai siūbavo; ant tušio kapo puosenos žydėjo; susidūrė vežimai ant kelio; knygos gražiai sudėtos ant lentynos; paukštis tupi ant medžio; visokių daiktų pridėta ant stalo; čia ant stogo pernai gandrai savo lizdą turėjo; šuva guli ant tako; visi buvo susėdę ant vežimo; žmogus guli ant plikos žemės, ir kt.

Galimas daiktas, kad prielinksnis ant tam tikrais atvejais yra ne be kaimyninės slavų kalbų įtakos atsiradęs. Pvz. senųjų raštų, ir vietomis dabartinėje kalboje sakoma ant svieto (plg. lenk. na świecie), ir vėliau pagal tai galėjo atsirasti ant pasaulio; šiaip jau tesakoma pasaulyje); visokių bėdų yra pasauly. Visai panašiai gali būti ant dangaus, ant tos vietos ir kt.; plg. dar M. Daukšos: sėdi ant dešinės (siedzi na prawicy) t.y. sėdi dešinė (pusėj) arba po dešine. Bet dalis tokių prielinksnių samplaikų lietuvių kalboje gali būti ir savaime atsiradusių. Pvz. dainos posakis mūsų berniškų žirgų sėdėjo dabar patiškai beveik neįmanomas; jo vietoje veikia pasakysime: sėdėjo ant žirgo, kaip ant suolo ir pan. Arba štai vėl senesnių subatėnai dar prieš I pas. karą pasakydavo: kaba pančiai kably, bet jaunesnioji karta besako: pančiai kaba ant kablio. Tai ypač pasitaiko tais atvejais, kai daugiau ar mažiau juntama paviršinės ir vidinės padėties skirtingumas; pvz. knygos ant stalo gali būti suprantamos tos, kurios yra stalo viršūje (on the table, auf dem Tische), o knygos stale bus jau tos, kurios yra stalo viduje. Bet šiaip jau, kalbant apie kokią vietą, ypač apie plotmę ar erdvę, kur vadaus ir paviršiaus koreliacija aiškiai neiškyla, dabar gana dažnai vartojamas vietininkas, pvz.: danguj šventieji gyvena; žmonės sustoję gatvėj šnekučiuojasi; kieme ratai sustatyti; lankoj šieną piauna; lauke darbininkai dirba; toj vietoj vaidenasi; trašioj žemėj geriau javai auga; žmonės žemėj gyvena, ir t.t.; plg. dar: saulėj matyti dėmės, karštoj saulėj gali greitai nudegti, ir kt. Todėl, rodos, ir maldų kalboje tokiu atveju geriau vartoti vietininką žemėje, ne ant žemės: viena, ši forma lengvai pateisinama dabartinės lietuvių kalbos duomenimis; antra, žemėje gerai dera šalia danguje; ir, trečia, tai turi jau geroką tradiciją. Tad tiesie toliau kaip danguje, taip ir žemėje!

P.S.

Knyga apie Gielgudą

Apie lietuvių kilmės aktorį Gielgudą išėjo naujas veikalas "John Gielgud". Parašė Ronald Hayman. Išleido Random House. Kaina 10 dol. Kaip žinoma, pats Gielgudas yra parašęs porą veikalų: "Early Stages" ir "Stage Directions".

Trys JAV kultūrininkų mirtys

Rašytojas ir sociologas Ph. Wylie mirė širdies liga Miami mieste, sulaukęs 69 m. amžiaus. Vienas iš vadovaujančių JAV kompozitorių — Carl Ruggles — mirė Benningtone, Vt. turėdamas 95 m. Autorius ir leidėjas R. W. Sherman, 87 m., mirė Geneseo, N.Y.

Studentų protestas Čilėje

Kai prezidentas Allende atmetė katalikų universiteto prašymą duoti katalikų televizijos programą Čilėje, apie 5,000 katalikų universiteto studentų suruošė protesto demonstracijas, protestuodami prieš varžymus. Raudonoji Čilės vyriausybė palaipsniui perima spaustuves, popieriaus gamybą, todėl baiminamasi dėl pavojaus spaudos laisvei. Jau dabar iš 13 sostinės laikraščių, net 8 kontroliuoja vyriausybė. Taip pat vyriausybės kontrolėje yra apie 70 radijo stočių.

Juozas Bagdonas

Paveikslas: Lietuvos partizanų tema

BAGDONO PARTIZANAI SAVO UŽDAVINIO NEATLIKO

DAIL. K. ŽOROMSKIS, New York

Spalio 8 d., penktadienį, Woodhavene, Kolumbo vyčių salėje, Lietuvos Bendruomenės N. Y. skyrius surengė J. Bagdono parodą, į kurią atidarymo kalboms sakytį iškviė iš Philadelphia JAV LB pirm. V. Volertą ir Lietuvos gen. konsulą New York. Parodos tema — partizanai. (Keturių didžiulės drobės ant keturių didelių sienų). Ši paroda buvo taipgi kaip dalis 20 m. Lietuvių Bendruomenės minėjimo, įrašyta į bendrą minėjimo pakvietimą.

Jeigu galima gerą temą "subalamūtyti", tai ši paroda tai ir padarė. Neišgelbėjo nė didelio formato drobės. Dar daugiau! Išaiškėjo mene pats pagrindinis principas: ar tu turi "sveikatos" padaryti, ar jos neturi?!

Situo klausimu Juozas Bagdono gebėjimą labai tiksliai apibrėžė viena pusamžė ponja. Taigi, tos inteligentės išmanymą pagerbdamas, ir pakartosi:

— Ko čia atėjai?! Gal norėjai pamatyti, kiek daug geros drobės sugadinta?

Tikrai! Šitiek ir užtekty fakto apibūdinimui. Ilgesnio aptarimo nė nereikėjo.

— Bet... Tai frazinis abstraktas! — galėtų sakyti dailininkas. — Iš kur jūs žinote, kad ta drobė sugadinta?!

Va, kaip tik dėl šito aš turiu pratęsti savo rašinį ir pažiūrėti, kodėl ta drobė sugadinta.

Ne kartą esu sakęs, kad tapybos mene nemažuma pagrindinės vietos, nes ne paveikslas tema yra paveikslas išsprendimo problema. Problema yra pačiame paveikslas išsprendime. Taigi, ne tema, o tai, kaip tu tą temą išsprendi, yra mene svarbu. Kaip tik šioje vietoje ir susikryžiuoja tas pagrindinis skirtumas tarp sugebancio ir nesugebancio: tarp meistro ir peckelio.

Būti meistrui, reikia dviejų svarbių "mažmozių": išmanymo, arba nuovokos, ir mokėjimo, arba meistriystės.

Drobės didumas čia neturi jokios reikšmės. Tapyk tokioje drobėje, kokios tavo pasirinkta tema reikalauja arba tokioje, kokią geriausiai esi įpratęs ir pajėgi apvaldyti. Viso to nepaisymas šios parodos atveju Bagdonui, kaip dailininkui, buvo tikrai nelaimė.

Bet jeigu Bagdonas norėjo savo globėjus "pavedžioti už nosies", tai jis šitai padarė "par excellence".

Tematinis paveikslas, ypač istoriniai arba legendariniai tematinis, reikalauja iliustratyvino tikrumo. Negalima paleisti viso būrio kažkokių medinių bernų su kažkaip nemokšiška nutašytai "šautuvėliais" vaikštinėti po laukus ir pamiškes be jokio kariškai logiško veiksmo, o tuo pačiu lyg ir be tikslo: nei viena granata niekur nesproguoja, nei vienas (medinis) šautuvėlis niekur neiššautas (net tokiose situacijose, kur priešas čia pat, panosėje slampinėja). Vieškelyje toks menkutis priešas šarvuotis stovi, kad piemenys su

paprastais peiliukais daug geresnį nusiramtytų... Gi nuo to apranga ir ginklais taip panašūs "savuosius", kad be "stikliuko" niekaip neatpažinsi, kas jie tokie...

Nežiūrint to, kad moderni industrija pagamina daug įtikinamesnių vaikų ginklų žaislų, negu tuos, kuriais Bagdonas "apginklavo" savo vyrus, mums visai neaišku, nei kas jie tokie, nei ko jie ten nori, po tuos laukelius sukinėdamiesi: grybauja ar kurmerausius užmindinėja? (Vienam iš žiūrovų pasirodė, kad tai gimnazistų karinis apmokymas)...

Šapoka savo Lietuvos istorijoje mini tokį atsitikimą: kai Vytautas vedė savo karių į Žalgirio mūšį, tai jis įsakė savo vyrams užsidėti ant rankovių raikščius, kad mūšio įkarštyje, kada atsistoja vyras prieš vyrą, nesusiimaišytų su teutonais.

Bagdonas ne tik neatskiria, neatskiria, kur savi, kur svetimi, bet ir distancijoje visai nesiorientuoja; žinoma, šiuo atveju nekalbant apie blogą perspektyvinį piešinį.

Toks nuotolis, kokį paveikslas matome tarp priešų, kulkosvaidžiams ir šautuvams jau yra mirties zona. Bagdono "mediniai kareivėliai" jau taip arti, kad iš papliauškos paleistas akmuo juos pasiektų, o — nieko nesidar...

Kad ir su paprasčiausiais "barabanėliais" iš šitokio nuotolio ir šitai žioplai žioplėnėjančius būtų galima visus išguldėti, ir... stačio nė vieno nebeegale būtų būti... Šitokiam nuotolyje jau metomos paskutinės granatos ir lipamą iš apkasų į kovą vyras prieš vyrą (durtuvais, peiliais, pistoletais, šautuvų buožėmis). Sunku patikėti, kad šitie vienai prieš kitus sustoję vyrai būtų taip menkai apginkluoti ir apmokyti. Juk distancija (tarp priešingų jėgų) čia belikusi gal mažesnę negu šimtas metrų, o jie dar tebevaikštinėja stati... Lyg jie čia būtų medžioklės varovai ir baidytų žuikius.

O kokią funkciją atlieka į griovelį sukišti trys ar keturi savieji? Iš ten jie tikrai negali matyti ateinančio priešo, o ir anatomiškai jie toje duobėje taip sulamdyti, kad bet kokiam fiziniam judesiui yra visai netinkami.

Taipgi neaišku, kokios "karinės" logikos vedamas Bagdonas šitai su jais pasielgė. Juk čia pat už jų nugaros, yra pamiškes kauburiukas, nuo kurio tuos pačius ateinančius jie galėtų tūkstantį kartų geriau matyti, tinkamai "pasitikti", o reikalui esant, ir pasitraukti. Iš to duobės jie gali trauktis tik tiesiog į mirtį.

Bet į tuos nuo vieškelio ateinančius žiūrėdamas, negali pasakyti, nei kas jie tokie, nei ko jie nori.

Jeigu čia priekyje nebūtų tu vargingai sukištų į griovelį, galėtumei galvoti, kad čia viena jaunimo dalis riešutauja, o ten, pasigrybaudama, nuo vieškelio ateina kita, nes čia pamiškėje esantieji ir dvi merginas turi, kurios toli gražu nepasirengusios eiti į kautynes: jos tik kažko ten stovi, rankas ir sijonus nuleidusios...

Arba vėl kitame paveiksle. Grupelė kažkokių baisy žmonių šlitinėja ant upės ar ežerėlio ledo. Kad ir kilniausių sentimentų vedamas, negalėtumei ten atpažinti nei vieno lietuvio! Kas jie tokie? Batai išklypę, nenormaliai didelio numerio. Švarkeliai vos dengia juosmenį... O juk žiema! Ledas! Sniegas! Argi su šitokio numerio batais būtų galima klampoti per sniegą, eiti per ledą ir... dar kariauti?!

Užpakaly šitų trijų dar kiti du ar trys, nudūrę (įsivaizduotinus) šautuvus į ledą, kažko žiūrinėja ar ieško... Negi priešas būtų sulindęs į upę po ledu ir užsišaldęs? Nei logikos, nei istorinės tikrovės vaizdo!

Bagdonas turėtų žinoti, kad savas ar priešus vaizduojant, meniškiojo išpildymo dėsniai palieka tie patys. O jie yra šitokie:

Piešinio sukomponavimas, spalvos sukomponavimas ir spalvos meistriškas uždėjimas ant drobės. O kada į drobę įvedamas daiktas arba daiktinė tematika — dar prisideda ir daiktų logika, o su ja automatiškai ir daikto perspektyva. Einant toliau į romantiką, galima būtų pridėti ir idėją.

Be šitų elementų harmonijos, bet koks daiktinės ideologijos paveikslas yra neįmanomas! Tuo labiau istorinis, nes čia daikto logika dar papildoma istorinės tiesos ir istorinės aprangos tikrumu.

Kaip jau matėme, Bagdono paveikslas nėra jokios istorinės aprangos, jokios istorinės tiesos tikrumo, o karine prasme parodytas visiškai karinės tiesos farsas ir neišmanymas.

Nekalbant jau apie kitas akysna krinantčias nesąmones, kiekvieno krašto partizanai žino, kad žiemos metu ir į šiltų ir baltų drabužių... (Kaip ilgai žmogus žiemą su vienu švarkeliu gali lauke išbūti?)

Taigi daikto ir aplinkybių logikos čia visai nepaisyta, ji čia visai išniekinta.

Dabar, padedant į šalį daikto ir istorinių aplinkybių logiką, ir žiūrint grynai tik į nuogą daiktą, mes nerandame paveikslas nei reikalingų proporcijų, nei reikalingo judesio (veiksmo), jau nebeįmanant apie labai vargingą perspektyvą ir labai nemokšišką piešinį. Tiek žmonės, tiek ant jų ir su jais esantieji daiktai, kaip švarkai, kepurės, šautuvai, diržai (su šovinių ir be šovinių) ir batai neturi nei reikalingos meistriškos pradžios nei užbaigimo.

Kadangi visos tos didžiulės drobės yra eksterjerai, tai reikėjo ir

didžiulio peizažo. Apie bent kiekbūt, yra pirmos didesnės jo na priimtiną peizažą čia negalima tūralistinės drobės. Bet jam turėtų būti žinoma (jeigu jis nori laikyti save dailininku), kad menas šitokių pasitokiai atsakingai temai nutapyti būtų pasidaręs peizažų eskizus ir daiktų šikis. O reikėjo (Ir iš gamtos...).

Kiek sąžiningiau pastudijuota gamta gal net būtų atnešusi kitokių rezultatų. Tokiais atvejais pasitiktų vien savo paties atmintimi yra ne tik naiviai vaikiška, bet ir mirtinai pavojinga. Šitai Bagdonas mums labai aiškiai ir įrodė. Jo medžiai neturi jokių vardų, jokio įtikinančio piešinio (nei šakų, nei jų kamienų); jokio gamtoje esančio įvairumo; jokio linijinio nei spalvinio sprendimo; jokios tikresnės daiktinės ir spalvinės perspektyvos; jokios tikresnės šviesos gradacijos. Visa, kas ten yra, tikra to žodžio prasme, yra tikrai "tepimas, kas išeis", todėl mūsų nei patenkinti, nei įtikinti negali.

Kas dar lieka? Technika? Technika yra pajėgumas išsireikšti pasirinktomis priemonėmis. Apie kokią tad techniką galėtume čia kalbėti, kada parodyta tiek daug nepajėgumo? Gaila net žiūrėti, kai Bagdonas čia net kaip paprasčiausias meistras egzaminu neišlaikė. Žinoma, jis galėtų aiškintis ir "teisintis", kad čia šiuo metu, gal

Pavojai Baltijos jūrai

Inter - Science tyrimų fundacijos leidžiamas biuletenis mirštančių vandenų sąrašą skelbia ir Baltijos jūrą, į kurią pramonės įmonės kasdien nuleidžia 1,200 tonų sieros rūkšties.

Naujas dainų rinkinys

Muzikė Giedra Gudauskienė užbaigė dainų rinkinį mažiems ir jauniems. Jį leidžia Liet. Bendruomenės Los Angeles skyrius.

EKSKURSIJA Į ARGENTINĄ!!!

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU, vadovaujama Walter Rask - Rasčiausko, organizuoja kalėdinę ekskursiją į Buenos Aires. Norintieji aplankyti savo gimines Argentinoje, su jais atsivešti Kalėdas ir sutikti Naujus Metus prašomi skubiai registruotis.

Kaina asmeniui \$656.90 — išskrendame į Buenos Aires gruodžio mėnesio 19 dieną. Galėsite viešėti Argentinoje nuo 14-os iki 28-ų dienų, ir jei pageidaujate, pavieniui grįžti atgal į šiaurės Ameriką.

Kreiptis į: AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Telefonas 238-9787

Norintieji sudaryti iškviėtimus giminėms iš Lietuvos apsilankymui Amerikoje patariame pradėti rūpintis žiemos metu. Dėl informacijų šiuo reikalu skubinkite į mūsų įstaigą.

Dovanos Artimiesiems

Pigiau, geriau, greičiau.

Nežiūrint tai, kad prekų kainos nuolat visur kyla, mūsų kainos iki galo metų pasilieka tos pačios. Išnaudokite progą pasiųsdami jau dabar, dovanų siuntinuką savo artimiesiems į Lietuvą.

Siuntinys 1971 (3)

3¼ jardo puikios vilnonės angliškos kostiuminės medžiagos, 3 jardai vilnonės angliškos apsiaustui medžiagos, 1½ jardo crimplene medžiagos suknelei, 1 vyriškas arba moteriškas megstukas, nailono kojinės, vyriškos arba moteriškos, vilnonė gėlėta arba su ornamentais skarelė, 20 geriausių angliškų cigarečių, 1 dėžė šokolado.

Siuntinio kaina su įskaičiuotu muitu ir visomis persiuntimo išlaidomis kanuoja \$100.00

Siuntinys 1971 (4)

Itališkas nailoninis lietpaltis, gali būti vyriškas arba moteriškas, vilnonė angliška eilutei medžiaga, vilnonė medžiaga suknelei, medžiaga sijonui, 1 vyriški nailono išieginiai marškiniai, 1 bliuskutė, šilkinė gėlėta skarelė, 1 kaklaraištis, 1 dėžė šokolado.

Siuntinio kaina su visomis išlaidomis \$90.00

Taip pat, galime dadėti prie šių arba kitų siuntinių be jokių papildomų persiuntimo išlaidų, daiktus kuriuos klijantys pageidauja.

Šie yra labai vertingi ir reikalingi dalykai. Nailoninio kailio virus apsiaustui \$30.00, vilnonės gėlėtos skarelės, \$5.00, vyriški arba moteriški nertiniai už \$12.00 arba \$18.00, nailono marškiniai \$9.00, bliuskutės \$7.00, nailono lietpalčiai \$11.00, crimplene medžiaga suknelei \$9.00, šilkinės arba nailoninės skarelės \$3.00, ilgi vilnoniai šaliai, \$10.00, kompletas moteriškų nailono apatinių \$7.00, kompletas vyriškų šiltų apatinių \$12.50. ir kita.

BALTIC STORES, LTD.

(Z . JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

TELEF. — 01 - 739 - 8734

Kultūrinė Kronika

Pašnekesys su rašytoju Vincu Ramonu rytoj

Čikagiečių susitikimas su žymiuoju mūsų romanistu ir novelistu įvyks rytoj (spalio 31, sekmadienį) "Draugo" redakcijos patalpose, 4545 W. 63rd St., 3 val. popiet. Laisvą pokalbį įvairiomis literatūrinėmis V. Ramono kūrybos ir aplamai literatūros temomis organizuoja ir visus kviečia meno draugija "Satrija".

Proga čikagiečiams pastudijuoti meną

Chicago Parkų distrikto švietimo programų rėmose nuo lapkričio 1 d. pradėsime dėstyti tapybos, keramikos, grafikos ir piešimo kursus. Lektoriumi yra mūsų žymusis dailininkas Viktoras Petavičius. Kursai yra nemokami. Detaliau susitarti ir pasinformuoti galima, susisiekiant su pačiu lektoriumi.

Knyga apie lietuvių vargonininką išėivijoje

Prof. Juozo Zilevičiaus nauja knyga "Lietuvio vargonininkas išėivijoje" buvo labai šeimyniškai paminėta lietuvių jėzuitų komu-

nitete. Lietuvių jėzuitų provincijos kun. Gediminas Kijauskas savo sveikinimo žodyje džiaugėsi profesorius dideliu įnašu į lietuvių kultūrinį lobyną su šia nauja knyga, kuri atskleidžia lietuvių muzikos vystymąsi išėivijoje. Prof. J. Zilevičius trumpai prisiminė lietuvių vargonininko nuėitą dažnai sunkų kelią ir svarbų vaidmenį, kurį jam teko atlikti, besikuriant lietuviams naujam krašte. Vargonininko veiklos ratas buvo labai didelis ir reikšmingas visam lietuvių kultūriniam gyvenimui.

Akademija rašytojui pagerbti

Tai tik graži pradžia, kuri mūsų kolonijose galėtų virsti ir nuolatine, prasinga tradicija. Pirmasis pasiėovė Detroitas. Š. m. lapkričio 7 d. vietos Lietuvių kultūros klubo iniciatyva šioje kolonijoje rengiama, galima sakyti, lietuvių rašytojo diena. Ji prasidės 10 val. 30 min. miėiomis, kurias atnėsaus vysk. V. Brizgys. Po jų A. Musteikis atidarys akademię, kurioje bus pagerbti mūsų rašytojai ir paverętoje Lietuvoje. Savo kalba rašytoją pagerbs JAV LB pirmininkas Vytautas

Volertas. Pagrindinę paskaitą skaitys pirmasis Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkas tremtyje poetas ir dramaturgas Stasys Santvaras. Rašytojo vardu kalbės dabartinis Lietuvių rašytojų draugijos pirm. poetas Leonardas Andriekus. Tę pat dieną literatūrinėje popietėje savo kūrybą skaitys šie poetai ir rašytojai: Leonardas Andriekus, Vytautas Alantas, Stasys Santvaras ir Marija Sims. Apie 3 val. bus pietūs svečiams ir visuomenei.

Neėiojamas dantis "kabinetas"

Sudarytas kilnojamas dantisto "kabinetas" — visų reikalingiausių instrumentų rinkinys, kuris telpa dėžutėje 12 inėų aukėčio ir 18 inėų ilgio, sveriančioje 28 svarus. Instrumentai padaryti sumaėinti. Naudojami tranzistoriai ir turima elektros jėga. Įtaisai vadinami Beldent. Jis jau išbandytas Izraelio kariuomenėje ir naudojamas įvairiose kitose pasaulio kariuomenėse. Šie įtaisai bus patogūs dantistams, vykstantiems į mokyklas, pas liguistus žmones į namus ir panaėiai.

Apie paramę mokykloms

Rabinas Marc Tannebaum pasikalbėjime, išspausdintame "St. Anthony Messenger", pareiėkė, jog žydai turėtų persvarstyti savo rodomą opoziciją prieš pašalpę privačioms mokykloms.

Dabarties negrų menininkai

Robert Doty paraėė studiją "Contemporary Black Artists in America". Išleido Dodd, Mead. Kaina 7 dol. 95 ct. Duodama 50 iliustracijų iš Whitney Amerikiečių meno muziejaus.

Chicago "eksportuoja" suterėtą orą

Kanados mokėlininkas dr. A. R. Barringer tvirtina, kad, kai pučia pietvakarių vėjas, Chicago suterėtas oras nusitėsia ne tik į Detroitą, bet ir į Hamiltoną bei Torontą. Barringer tai pareiėkė, priimdamas 1000 dol. premiją iš vadinamos Instrument Society of America. Tas mokėlininkas sako, kad satelitai gerai padeda nustatyti oro tarėos juostas.

ŠIŲ LAIKŲ ATŽALYNŲ "IŠDAIGOS"

ST. SEMENIENĖ

"Unman, Wittering and Zigo" skamba kažkaip šurkėčiai, lyg iš teutonų laikų. Tačiau tai yra viena staigmenų, paruoėtų žiūrovui šiame filme.

Su šitokia pradžia kino teatro lankytojas tikisi kažko labai voikiėko, sunkaus ir pikto. Vietoje gi to, žiūrovas pamato vaizdą iš labai jau angliėko gyvenimo, lengvoką, bet labai pikta. Beveik visi pasakojimai iš anglų berniukų mokyklos gyvenimo yra gerokai įaiėrus. Netgi toks filmas, kaip klasiėkas "Goodbye, Mr Chips."

Daug esame pridarę išdaigų mokytojams, būdami mokyklinio amžiaus vaikai. Koks šviesus ir pamokantis yra Binkio "Atėalynas". Tačiau "U, W ir Z" filme vyksta kažkas baisiai nuoėmaus ir bauginančiai pikto.

Pasakojama apie jaunuolių klasę, kuri tiesiog terorizuoja savo naujai atvykusį mokytoją pasakymu, kad jie nuėdė savo senąjį mokytoją, nes tas vertė juos mokytiė šėštadienio popietę.

Naujamam čia yra pirmasis jo, kaip mokytojo, paskyrimas. Savaiėme aiėku, jis nori būti vaikų mėgiamas. Jis taipgi nori išlaikyti savo poziciją, o ir sveiką galvą ant pečių.

Jei visa klasė padarė ką blogo, mokiniai mėgsta sakyti, kad visų nebus. Kas neėino, kaip mokiniai visur bando pabėgti nuo pamokų, praleisti dienas "sirdami." Ir vieningume — dideliame skaičiuje pasireiėsdavo galybė. Tačiau šiame, pilname

spėlojimų filme jaunuoliai išėina visiėškai iš ribų.

Žiūrovas įtemptai laukia, kada "Unman, Wittering and Zigo" (trys paskutinės pavardės klasės mokinių saraėe) filme akiplėėos jaunuoliai iškrės baisų kriminalų naujamam mokytojui.

Filmui gerokai įpėėjęs, prasiėdė kulminacinis punktas — jaunuolių užpuolama mokytojo žmona.

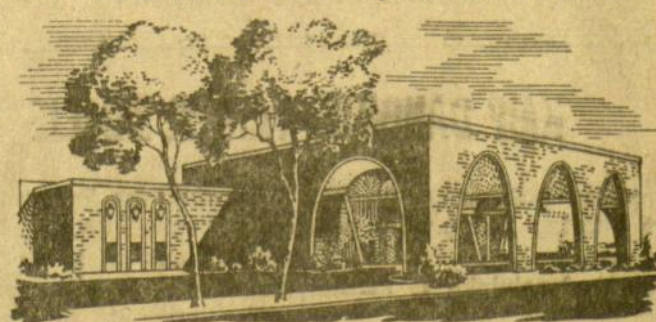
Atrodo, lyg visas filmo tekstas yra piktai suredaguotas. Jau pradėdant mokyklos direktoriumi, kuris yra juokinga karikatūra, netgi vertinant angliėkuoju standartu. O jau mokiniai — tikros psichopatų iškamėos. Lyg tai būtų visa grupė kažkokių emocijų nesubrendėlių: kalba, juokiasi, juda ir keičiasi drabuėiais tos negyvenimiėkos, kartotinės, baisios galvosėnos figūros.

David Hemmings, vaidinąs mokytojo rolę pasirodo puikioje formoje. Jis nebyliai prasingas ir pasiryėęs. Aktorė, vardu Carolyn Seymour, sukuria nuostabiai subtilų jo žmonos vaizdą. Reėisierius John MacKenzie nuotykių eiga parinko anglų šalies graėiamą gamtovaizdą. Klasiėkuota GP (visokio amžiaus žiūrovams tik su tėvų pritirimu).

PETE'S AUTO REPAIR

Taisau MOTORUS, STABDZIUS, Transmisijas Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up, ir kitus pataisymus. PETRAS PISNYS, sav., 6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

BROLIAI JURGIS, GERALDAS IR GREGORIJUS SARKOS
KVIECIA LANKYTIS JŲ RESTORANUOSE:

SHARKO'S — Villa Park, Illinois

1 mylia į vakarus nuo 83 Rd. ant Roosevelt Rd.
Telef. — 629-9050

SHARKO'S WEST, 6301 W. 63rd Street
Telef. — LUDLOW 6-3636

SHARKO'S EAST, 7840 S. Western Ave.
Telef. — PROSPECT 6-6644

Visuose restoranuose puikios vėdinamos salės tinkamos vestuvėms ir kitokiems rengimams. Skanus valgis, vietos užėienio gėrimai.

Savininkai — Jurgis, Geraldas ir Gregorijus Sarkos

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

MENULIO AUTOMOBILIS

Specialus automobilis (pats brangiausias pasauly — 8 milijonai dolerių), kurį Apollo 15 astronautai nugabėno į mėnulį, ten pasivaėzinėjo ir paliko, yra truputį daugiau, kaip 10 pėdų ilgio, 6 pėdų pločio ir 45 inėų aukėčio. Nuo žemės pavirėiaus, iki jo apačios yra 14 inėų, kai pilnai pakrautas. Varomas keturių elektrinių motorų, pritaisytų prie kiekvieno rato. Motoro pajėgumas ¼ arklio jėgos.

Automobilis įmontuotas dvi 36 voltų baterijos. Bet kuri iš jų gali varyti motorus. Iš viso automobilis gali nuvaėiuoti 40 mylių. Bet astronautai per visas tris keliones mėnulyje tenuvaėiavo 17½ mylios.

Vairuojamas ne rato pavidalo vairu, bet specialia vairoėazde. Palenksi ją pirmyn, greitis padidės, palenksi atgal, greitis sumaėės, palenksi į deėinę — automobilis suėsis į deėinę, o jei palenksi į kairę pusę — suėsis į kairę. Ta pačia vairoėazde kontroliuojami stabdėiai ir išjungiami motorai. Parkinimo stabdėiai išlaiko automobilį ant 30° šlaito. Ir jis neapsivers, jei tektų būti palinkusiam iki 45°. Jis gali lipti ir nusileisti 20° statumo šlaitais, gali perlėpti pėdos aukėčio kliūtis ir 28 inėų pločio griovius.

Jo ratai sveria po 12 svarų kiekvienas (mėnulyje tik 2 svaru). Visas automobilis sveria 480 svarų žemėje ir gali paneėti 1,000 svarų krėvius. Mėnulio automobilį amerikiečiai vadina LRV, t. y. "lunar roving vehicle".

Rusai irgi turi mėnulyje savo automobilį. Jį ten nuskraidino 1970 m. lapkričio 17 d. ir nuleido į Mare Imbrium rajoną. Jis pavadintas Lunachod, Nors

žmonių mėnulyje lunachodas neveėioja, tik mokėlinius instrumentus, bet jis turi savo įgulą iš penkių asmenų, kurie kontroliuoja lunachodo judėjimą mėnulyje radijo bangomis iš bazės netoli Maskvos. Įgulą sudaro komendantas, navigatorius, inėinierius, radijo operatorius ir vairuotojas.

Labai maėai žinių rusai skelbia apie savo instrumentus, todėl lunachodo dimensijos nėra žinomos. Iš Tass žinių agentūros paskelbtų fotografijų mokėlininkai spėja, kad jo ratai gali būti apie 20 inėų diametro. Turi aštuonis ratus. Kiekvienas ratas turi po atėkirą elektrinį motorą. Vienas motoras sustojo veikęs, bet lunachodui tai nepakenkė. Vėėimėlis ir toliau šliauėioja mėnulio pavirėumi, varomas septynių motorų.

Lunachodas turi ir devintą ratuką, kuris sukasi laisvai, vėėkamas vėėimėlio. Jis matuoja, kiek atėtumo nuvaėiuota ir teikia informaciją apie mėnulio pavirėiaus žemę. Vėėimėlis gali lipti 14° statumo šlaitais.

Varomąją jėgą Lunachodas gauna ne iš baterijų, bet iš saulės celių. Todėl jis gali veikti tik tada, kada į jį šviečia saulė. Kai ateina mėnulio vakaras, vėėimėlis sustabdomas ir paliekamas "nakvoti". Po dviejų savaičių, saulei patekėjus, Lunachodas vėl įjungiamas, ir jis toliau sau rėplinėja mėnulio pavirėumi, vykdydamas mokėlinius eksperimentus ir siųsdamas juos radijo bangomis savo įgulai netoli Maskvos.

Idomu, įspūdinga. Bet nieko nėra idomesnio, įspūdingesnio ir mokėliui naudingesnio, kaip paties žmogaus iškyla į mėnulį.

A. Radėius

Chrysler-Plymouth

Prices start at

\$1915*

*\$1915. Manufacturer's suggested retail price for a Cricket available at selected Plymouth dealers. Price excludes state and local taxes, destination charges, and dealer new-car preparation charges.

AUTHORIZED DEALERS CHRYSLER MOTORS CORPORATION

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALIANT — SATELITE — STATION WAGONS
ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

Pirkite dabar, kai kainos yra žymiai sumaėintos 1971 metų visiems automobiliams prieš pasirodant naujiems 1972 modeliams.

4030 Archer Avenue

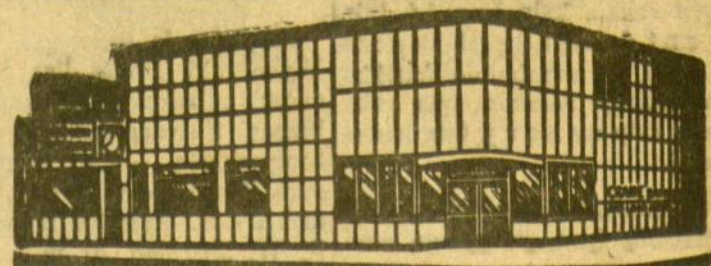
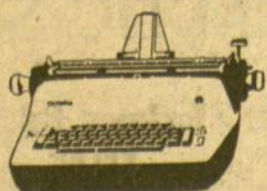
Tel. — VI 7-1515

OLYMPIA
ROYAL
GRUNDIG
ZENITH

SPARTA

J.L. Giedraitis
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757-0055
Chicago 476 7399 vakare

RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS: IR
ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO
MAŠINĖS, PIGIAI IR GREITAI.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

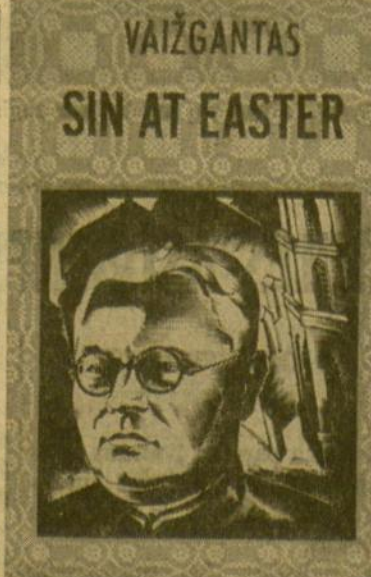
PINGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMCIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

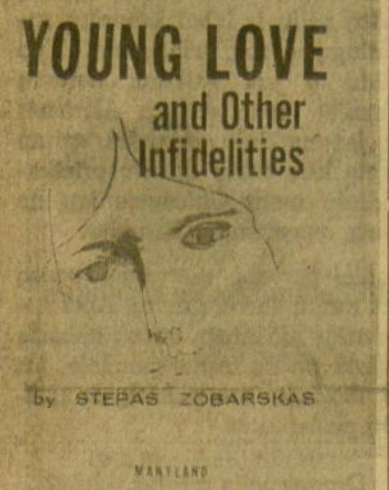
PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
VALANDOS: ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Troėiad. uėdaryta.

• **Vaižganto "Sin at Easter"** knyga, keturių apsakymų rinkinys, išleido Manyland Books. Apysakas vertė Danguolė Sealey, Algirdas Landsbergis, Stepas Zobarskas ir Clark Mills. Įvadą parašė prof. Charles Angoff, gi biografinius Vaižganto bruožus davė A. Vaičiulaitis. Knyga įrašta į kietus viršelius, gi aplanką puošia dail. V. Jonyno pieštas Vaižganto portretas. Knygoje taip pat yra viena autorius nuotrauka, vaizduojanti jį darbo kambaryje. "Sin at Easter" (Nebylys) amerikiečių ypač labai gerai vertinamas, bet ir kitos novelės susilaukė pripažinimo, gi įvadą autorius prof. Angoff teigia, kad nedaug praėjusio šimtmečio pusėje buvo rašytojų, kurie galėjo pasakyti taip daug ir taip gražiai. Knyga 132 psl., kainą 5.95 dol. Leidinys tikrai gražus ir vertingas.

Anglų kalba išleistas Vaižganto apsakymų viršelis

Stepo Zobarsko novelių rinkinys, išversto anglų kalbon, viršelis.

• **Stepo Zobarsko novelių rinkinys** "Young Love and Other Infidelities" išleido Manyland Book leidykla. Įvadą parašė prof. Charles Angoff, kuriame pabrėžiama, kad Zobarskas novelės moka rašyti, kad jo novelės yra šviežios, mielos ir ilgiai įstrigiančios į atmintį. Jos suteiks džiaugsmo ir atskleis daugelį žmogaus širdies paslapčių. Knygoje yra aštuonios novelės, be abejo, lietuviui skaitytoji mažai žinomos, kadangi St. Zobarsko novelių rinkinys labai seniai nepasirodė. Viena novelė yra versta prof. Sealey. Knyga įrašta į kietus viršelius, aplanką puošia dail. Prano Lapės, 116 psl., kainą 4.95 dol. Tai jau kelinia S. Zobarsko knyga anglų kalba. Viena iš šioje knygoje įdėtų novelių buvo išspausdinta "The Literary Review" žurnale.

• **The MARIAN, October, 1971.** Tėvų marijonų leidžiamas iliustruotas religinis žurnalas, išeina keturis kartus metuose. Metams 2 dol. Adresas: 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

Amerikietė laikraštininkė M.L. Dagnell rašo apie žmonių "ne-tikrus veidus" kasdienėje buityje. Konvertitė poetė V.A. Moore rimuoja apie širdies skyrimą dieviškai meilei. Dėl polijo tapęs invalidu E. Murway atskleidžia nepagydomo ligonio pergyvenimus. Kun. P. Gabris plačiai informuoja apie marijonų darbus spaudoje; iliustracijomis ir tekstu plačiai primenamas "Draugas". M. Capps sprendžia teisingumo reikalą kalboje. Las Vegas gyventojas L. Deni informuoja apie F. Waine, jau 25 m. dirbantį scenoje. M. Peabody pavaizduoja, kaip galima nugalėti rūkymo paprotį Ch. Jakubowski skatina patikrinti savo socialinio draudimo į-

našus. V. Mooth duoda išsamesnį straipsnį apie ark. Matulaitį. A. Tansey svarsto, kaip rasti pasitenkinimą darbe. Kun. J. Pruns kis rašo apie perskryrų ir negimusių žudymų pavojus JAV-se bei duoda eilės naujausių knygų apžvalgą.

• **LAIVAS, 1971 m. lapkričio mėn. Nr. 18.** Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. Kazys Barauskas. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje 4 dol., kitur — 5 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 West 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Žurnalo pirmajame puslapyje pabrėžiama Kristaus Karaliaus šventės mintis. Toliau duodama kun. P. Patlabos kelionių pas Kanados lietuvių pynę. Jaunas gydytojas įdomiai pasakoja apie krikščionis šių dienų neronų naguose. Aptariamos naujos knygos, duodama mūsų religinio ir visuomeninio gyvenimo kronika. Neaplenkiama ir grožinė literatūra — eilėraščiai ir beletristika. Šį kartą randame Aloyzo Barono labai trumpą, bet gerai surengtą pasakojimą "Mažoji pamoka". Atskiru puslapiu informuojama ir apie gyvenimą okupuotoje Lietuvoje.

• **MUZIKOS ŽINIOS, 1971 m. rugsėjo mėn. Nr. 3.** Leidžia Lietuvių vargonininkų — muzikų sąjunga. Išeina 4 kartus per metus. Redaktorius V. Mamaitis. Anglų kalbos redaktorė L. Stukienė. Žurnalo metinė prenumerata 5 dol., atskiro numerio kaina — 1.25 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 209 Clark Pl., Elizabeth, N.J. 07206.

Didžiausia šio naujo numerio dalis skirta praėjusią vasarą buvusios dainų šventės aprašui. Ji pateikia I. Motekaitienės, Aprašas iliustruotas dainų šventės nuotraukomis. Tešiniu duodama ištrauka iš muz. Juozo Bertulio autobiografijos. Gerai parengta, vertinga ir tiksliai muzikinio gyvenimo kronika. Šį kartą žurnalo priedu skaitytojams duodamas naujas "Muzikos Žinių" leidinys: St. Gailevičiaus daina — maršas "Jaunystė" mišriam chorui.

• **VYTIS, 1971 m. spalio m. Nr. 8.** Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loreta L. Stukas, 1467 Force Drive, Mountaintides, N.J. 07092. Metinė prenumerata 4 dol. Žurnalo naujas numeris didžiąja savo medžiaga dalimi skirtas Amerikos lietuvių Vyčių organizacijos buvusiame 58-tam seimui. Gausiai nuotraukomis iliustruotose puslapiuose organizacinė informacija pateikiama vaizdžiai ir sklandžiai.

AKADEMIJA RAŠYTOJO GARBEI

Savo metu Detroitė kilusi iniciatyva kokių nors būdu pagerbti išskirtinai lietuvių ūkininką, mokytoją tuo dar nesibaigę. Štai, lapkričio mėn. 7d. to miesto tautiečiai renkasi akademijon, skirton mūsų rašytojui — jį prisiminti, iškelti, pagerbti.

Kyla klausimas, ar tai tikrai reikalinga, ar šitai atneš bet kokią apčiuopiamą naudą, tiek pačiam rašytojui, jo raštams, na ir pačiai skaitančiajai visuomenei. Žinoma, čia gali būti visa eilė atsakymų, pritariančių, neigiamų ar tik sąlyginių. Bet, kiekvienam atveju tiesa bus toji, kad lietuvis rašytojas vertas kur kas didesnės dėmesio už tą, kurį mes, labai dažnai tik prabėgomis, jam skiriame. Rašytojas kuria, rašo, ir, kad daug jo darbo vaisių neišvysta dienos šviesos, netaupa knyga, kalta ne jis, bet mes patys, platieji ir potencialūs skaitytojų (teisingiau, neskaitančiųjų) sluoksniai. Tiesa, išgraibome atsiminimus, kelionių aprašymus, kartais net ir publicistinio turinio leidinius, o visa kita grožinė literatūra (su maloniomis išimtimis) taip ir dūlėja leidyklų ir platintojų lentynose. Tuo būdu, turime suprasti leidėjus, kurie nenori dar ir naujų išpareigojimų prisiimti, kai net minimalūs tirazai neišperkami. Išvada, gal ir labai dramatinė, bet kartu ir paprasta — bendrosios kultūros dalis, šiuo atveju literatūra, išveikijus pasaulį per daug nedomina, atseit, lietuviškoji knyga per mažai skaitoma.

Šioje vietoje galima prisiminti ir tuos, nuolat girdimus priekaištus, kad mūsų rašytojai neįdomūs, per mažai pažengę, dar vis alsuoja lietuviškojo sodžiaus natūraliu kvapu, neturį elegancijos bei civilizacijos žavesio, stokoja platesnio požiūrio. Gal taip, gal ir ne, bet jei sakoma, kad atsilikęs mūsų rašytojas, gal lygiai nemažiau yra atsilikęs ir mūsų vidutiniškas skaitytojas, kuris, apklampi žvelgiant, nėra jau toks uolus ir pasaulinės literatūros skaitytoju ar sekėju. Gi savąją neretai neigiamą nuomonę apie mūsų raštiją tėra susidaręs tik iš inercinio įpratimo, gal ir men-

bet "Vyčio" puslapiu drauge jau liudija, norim ar nenorim, ir liudiesnė tikrovė: iš 40 žurnalo puslapių lietuviško teksto, viską sumušus krūvon, yra ne daugiau kaip vienas puslapis.

kavertystės saistomas, kad mūsų viskas bloga, o pas svetimus viskas gera. Šioje plotmėje reikala svarstant, nesunku įžvelgti, kad lietuvių rašytojo pagerbimas yra visiškai vietoje ir laiku sugalvotas. Bus tai bent moralinis paminėjimas ir paskatinimas, kad rašytojas nėra pamirštas, kad jo pastangos ir kūryba yra vertinama ir populiariinama.

Pagaliau gal tai ir savotiškas mostas parodyti savajam rašytojui, kad jis ir pats nėra jau taip vienišas, kad dar esama mūsų tarpe tokių, kurie rūpinasi ir jaudinasi lietuviškoja literatūra, jos dabarties ir ateities diena. Tegu visa tai ir būna paskatinimu kiekvienam rašytojui ir toliau testuoti savąjį kūrybinį užsidegimą ir pašaukimą įsipareigojimą ne erzacinei puslapių gamybai, bet tik meninei tiesai.

Al. Gimantas

MARQUETTE PHOTO SUPPLY IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pinau užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAM:
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-8998

ANDY'S BARBER SHOP
40% OFF ON KOSMETIC'S COSMETICS (Men's and Women's)
STOP IN AND GET A TRIM
Open Tuesday to Friday 9 to 6:30; Saturday 9 to 5:00;
4109 W. 63rd St. — 582-6838

Modern Impressions Coiffures
50% OFF ON SHAMPOO & SET SHAPING — FROSTING — STYLING
Only with this coupon, expires Oct. 30
"Terry" Rizzone, owner, formerly at 6666 S. Mozart, now at 4136 W. 63rd Street, Tel. 582-8057. Hours: Wed.-Fri. 9 a.m.-9 p.m.; Sat. 9 a.m.-5 p.m.; Sun. 9 a.m.-3 p.m. Appointment not always necessary.

TONY'S SUNOCO
ROAD SERVICE — TOWING
"SPECIAL" — KELLY TIRES
AT DEALERS COST
• Tune-Up • Mufflers and Batteries • Brake Service • Front End Alignment
• Snow Plowing, Eng. Steam Cleaning
OPEN 6 A.M. to 11 P.M. DAILY. SUNDAY 8 A.M. to 10 P.M.
4232 W. 63rd — Tel. 585-1459

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Rankoms išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIRginia 7-7258 - 59

! WIN A BUICK !
No Purchase Necessary
63rd & CICCERO AVENUE
24 Hour Road Service & Towing

— QUALITY AUTO REPAIRS —
WINTERIZING
MIDWAY STANDARD
6301 S. Cicero, Chicago, 585-1669

Žmogaus kraujo filtras

Kasmet JAV-se padaroma net 50,000 sunkesnių širdies operacijų, kada laikinai kraujo varinėjimui įjungiami širdį ir plaučius pavaduojanti mašina. Pastebėta, kad po tokios operacijos kartais jaučiamas neigiamas poveikis į smegenis ar lengvi neurologiniai sužalojimai, dėl ko susidaro sutrikimų proto veikime, jaučiamas muskulų susilpnėjimas, apsnūdimas, bet tik laikinai, o kartais ir pastoviai. Gydytojų suvažiavime Atlantic City iškelta, kad tyrimai parodė, jog tie su-

trikimai atsiranda, kada į smegenis patenka mažytis proteino gabalėliai ar kraujo celės. Siekiant to išvengti, išrastas filtras, kuris toje širdį pavaduojančioje mašinoje kraują išfiltruoja nuo medžiagų, kurios gali būti žalingos smegenims ar nervams.

Remkite tuos biznierių, ku rie skelbiasi "Drauge"

ALLSTATE INSURANCE
Auto - Home - Life
Business Finance
Hospitalization
RON REIPSA 339-5534

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Checkwriters — Pledgers — Taiso
NAUJOS — NAUDOTOS
Virš 60 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

G E L E S
BEVERLY HILLS GELINYČIA
Vestuvės, banketams, laidotuviams
ir kitokioms progoms
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

B R I G H T O N
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HOME LOANS INSURED SAVINGS
Serving the Lithuanian Community
57 years with personal attention.
4071 Archer Ave. (West of California Ave.)
Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8800

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345 b
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIRKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

L A I D O T U V I Ų D I R E K T O R I A I
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE Tel. LAfayette 8-857
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-340
POVILAS J. RIDIKAS
3354 SO. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICCERO, ILL. OLYmple 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street, South Holland
(082) South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

Perskaite Drauga, duokite kitiems pasiskaityti.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

KRAČIO SKRYNIŲ MARGUMYNAI

Sukaktvinė ir dešimtoji madų paroda Jaunimo centre, Chicagoje, nėra eilinis įvykis. Ji buvo ilgai planuota, apgalvota ir pagaliau įgyvendinta. Žiūrovų ir kelių žiūrovai susirinko iš visų Chicago kampelių. Jų skaičius siekė net 750. Každada užteko lietuvių per šventorių ar pagrindinę miesto gatvę pražingsniuoti, kad pamatytum naujausius rūbus. O dabar? Pasaulinio garso kūrėjo suprojektuoti drabužiai dengia lietuviškas modeliuotojos pečius. Palyginus pačių lietuvių sukurto ir nunertus drabužius, mes galime didžiuotis savųjų sesių ir darbštumo ir kruopštumo.

Nekalto Prasidėjimo Marijos seserų rėmėjų Chicago apygarda yra sutraukusi gausų būrį žmonių, kuriems labdaros darbas yra vienas iš svarbiųjų gyvenimo tikslų. Ir šios parodos tikslas paremti Ark. J. Matulajūčio namus. Rėmėjos trūšia prieš parodą ir po parodos, nuoširdžiai dėkodamos visiems, kurie joms padeda.

Nuotaikinga aplinka

Parodos salė sudarė jaukią rudens nuotaiką. Servetėlės priminė rudens lapus, o auksinės varpos priminė prabėgusias vasaros malonumus. Tai Janinos Juknevičienės kruopštus darbas. Scenoje aukso žvakidės ir senųjų rūmų kolonos — dail. J. Daugvilos rūpestis.

Visą parodą sumaniai ir nuotaikingai pravedė akt. Julija Cijūnienė. Ji (be jokių popierėlių) pritaikė naujausius medžiagoms lietuviškus išsireiškimus ir nepritrūko žodžių, muzikos garsumų nutilus ir šviesai prigristant.

Paroda buvo suskirstyta į tris pagrindines dalis. Pirmoji ir antroji dalis mažai kuo skyrėsi. Namuose pasiūtos sportiškos suknelės, eilutės, rankų darbo neriniai, siaustės ir apsiaustai. Medžiagų pasirinkimas, prisitaikant rūbą, tai vienas iš gražiausiųjų sugebėjimų. Ji parodė modeliuotojos, atskleidamos grynio šilko ar lietuviškų staltiesių raštus. Nerti rūbai sukėlė žiūrovų pasitenkinimą, aiškiai suprantant, kiek darbo ir valandų reikia išsėdėti prie mezginių.

Modeliuotojos ir kūrėjos

Mūsų mielųjų modeliuotojų būrį sudarė: Nijolė (viena iš Chicago amerikiečių keturių iškilniųjų), Dalia Bartkienė, V. Bartkienė, Elena Blandytė, Alma Freemerk, Aldona Laitienė, Milda Memėnaitė, Stasė Olšauskienė, Violeta Pabarčiūtė—Woodward, Roma Prapuolenienė, Dalia Tallat-Kelpšaitė, Marija Tallat-Kelpšienė, Janina Kinkienė.

Jaunimo rūbus modeliavo Fausa Bobinaitė, Marcia Evans ir Rožytė Rudytė.

Šios jaunosios modeliuotojos jau irgi savo sugebėjimus medžiagų pasirinkime ir jų prisitaikyme. Jos dar gali nešioti ir labai trumpus drabužius.

Vaikai modeliuotojai sudarė savo mažųjų grupę. Juos stebėti yra visuomet malonu: Rima Bakaitytė, Aušra Jasaitytė, Viktorija Kučaitė, Linas Olšauskas, Vilija Račiūnaitė. Jų žingsniai maži, veidai tiek daug baikiškumo, o muzi-

GAILUTĖ VALIULIENĖ

ka tai geriausiai tiktų pati seniausia liaudies daina: "Motulė mane barė ir modeliuoti išvarė". Tik Linukas nepagailėjo šypsenos, ir rodydamas savo igudimą. Gerai, kad šešmadienį jau vaikai modeliavo poromis. Tą rengėjų susigriebtą sumanumą labai užgyrė dėkinga publika.

Rūbus suprojektavo: Genė Dambrauskaitė, Monika Kripkauskienė ir Elena Tutlienė. Kitus rūbus siuvo: Jūra Bakaitienė, Olimpija Baukienė, Milda Memėnaitė, Ona Izokaitienė, Milda Panarienė, Rožytė Rudytė, Stasė Olšauskienė, B. Jasaitienė.

Megztus rūbus paruošė: Elena Blandytė, Jonė Bobinienė, Jadvyga Dočkienė, Salomėja Endrijo-nienė ir Stasė Tallat-Kelpšienė.

N. Buršteino kailiai šildė modeliuotojų pečius, o jo dovanota apykaklė pradžiugino vieną laimėtoją. Dail. R. Jautokaitė ir B. Morkūnienė dovanavo loterijai po paveikslą. M. Nenienė dovanavo savo rankų darbo taut., suvalkie-tiškais drabužiais papuoštą lėlę. Tai įrodymas, kaip mūsų pro-senelės po bažnytkaimį modeliavo. Perukai Almos ir Vidos dovana. Kiekviena žiūrovė buvo apdovano-ta mažų kvėpalų buteliuku.

Nuomonė: ne modeliuotoją stebėti reikia, bet drabužį

Modeliuotojos, atlikdamos savo pareigą, vis dėlto stebi žiūro-ves ir susidaro savo nuomonės. Nors šviesa apsupty, bet seka ap-linką ir atsilankiusių apsirėngi-mą.

Stai keletas modeliuotojų pas-tabų: madų parodoje, tik išėjus

modeliuotojai, yra neploja-ma. Žiūrovai sutinka naująjį rū-bą labai spontaniškai. Ploja dau-giausia atskiros sekcijos. Mūsųose labai įprasta kritikuoti modeli, jos kūno dalis ir trūkumus. Mo-deliuotoja rodo ne save, bet tik drabužį. Žiūrovai tą drabužį pri-ima arba atmeta. Stebėti reiktu visą siluetą, kuris derina šuku-seną, aprėdą ir batus. Mūsų mo-terų drabužiai brangūs, o šuku-senos atsilikusios bent šešerius metus. Dabar drabužiai yra il-gesni, galva maža, reikalaujanti mažų plaukų kuodelio ir labai švelniai krintančių garbanų. Ba-tų kulnis reikia derinti prie vi-sos išvaizdos.

Nestokojo nuomonių ir žiūro-vės. Jos skyrėsi pagal amžių, pa-dėtį ir norą pasipuošti. Vyresnės moterys, būdamos santūrios savo aprėde, nori matyti ir drabužius stilingas, be jokių iškirpimų lini-jas. Jų nuomone, prabangūs drabužiai neatitinka realaus gyveni-mo reikalavimų ir atrodo cirkiš-ka. Daug naudingiau būtų pa-matyti modeliuojančias, parodant kaip apsirėngti mūsų sąlygose ei-nant į svečius, krikštynas ir lai-dotuves. Jų patyrimu, girdi, teni-so suknėlėmis einame į vestuves, o laidotuvėse auksu žerime.

O kada padėkos ištikimais žiūrovėi?

Viena žiūrovė, besidominti ma-domis, medžiagomis ir mokanti siūti, taip porino:

— Per 10 metų ištikimais lan-kiau visas parodas. Ši yra pati iškilniausia. Drabužiai turtingi iš-siuvinėjimais, įmantriais sukir-pimais. Parodų visuomet laukiu ir visuomet ko nors pasimokau. Dabar tik laukiau, kad ir man kas nors už dešimt metų padė-

kotų.

Geros mezgėjos nuomonė:

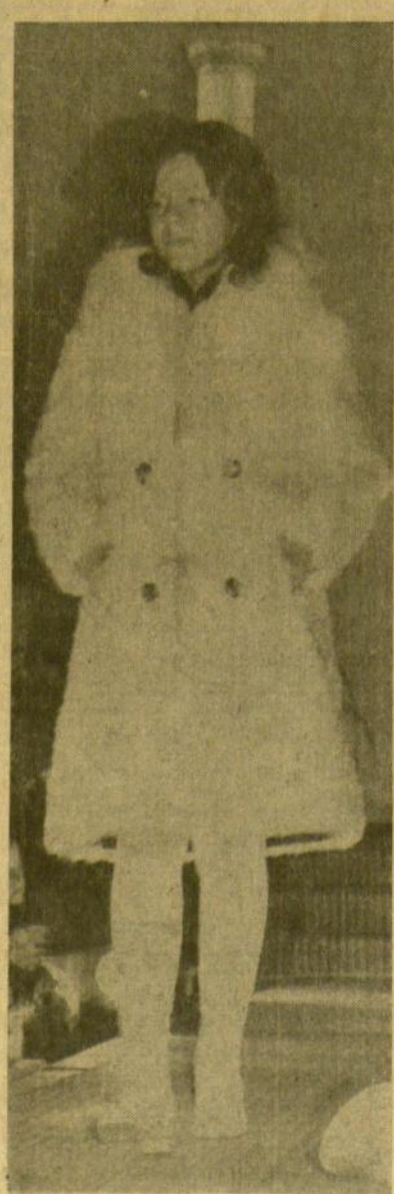
Šiu metu nerti drabužiai verti auksu dėmesio. Mezgimo būdų įvairumas ir tautinių raštų pa-vartojimas drabužiui suteikia daug naujumo.

Vienai žiūrovei tulpių raštai megztukų šonuose priminė lage-rio madas, siaustės-meksikiečio darbininko uniformą, o modelių plonumas priminė, kad kelias į grožį yra tik per alkį. Atro-do, kad šeštadienio pobūviuose reikia linksintis, bet jokių būdų nevalgyti.

Apdovanoti vaikai, modeliuotojos — rožės, o visiems paskata kitiems metams

Sustojus modeliuotojoms pasku-tiniam atsisveikinimui, vaikai bu-vo apdovanoti saldinių dėžėmis. Pirmininkė Marija Remienė, iš-tarusi padėkos žilą žodį visiems, iššaukė dvi ištikimasias per 10-t metų modeliavusias: Milda Me-mėnaitė ir Stasė Olšauskienė. Jom įteikta po rožių puokštę. Rožių puokštę įteikė J. Cijūnienėi ir Marijai Remienei. Žiūrovai pri-tarė karštu plojimu. Ši gabi, kan-tri, labai taktinga ir visų myli-ma ponija daug rūpesčių ir darbo įveda, kad visi pasidžiaugtų pa-rodos pasisekimu.

Oro paštą atskrido iš Putnamo ir pačių seselių žodžiai visoms rė-mėjom: "Mūsų padėka yra tik dėkingų širdžių skambesys: tik-rasis atlygintojas yra Viešpats". Tie žodžiai — paskaita ir kitiems darbo metams.

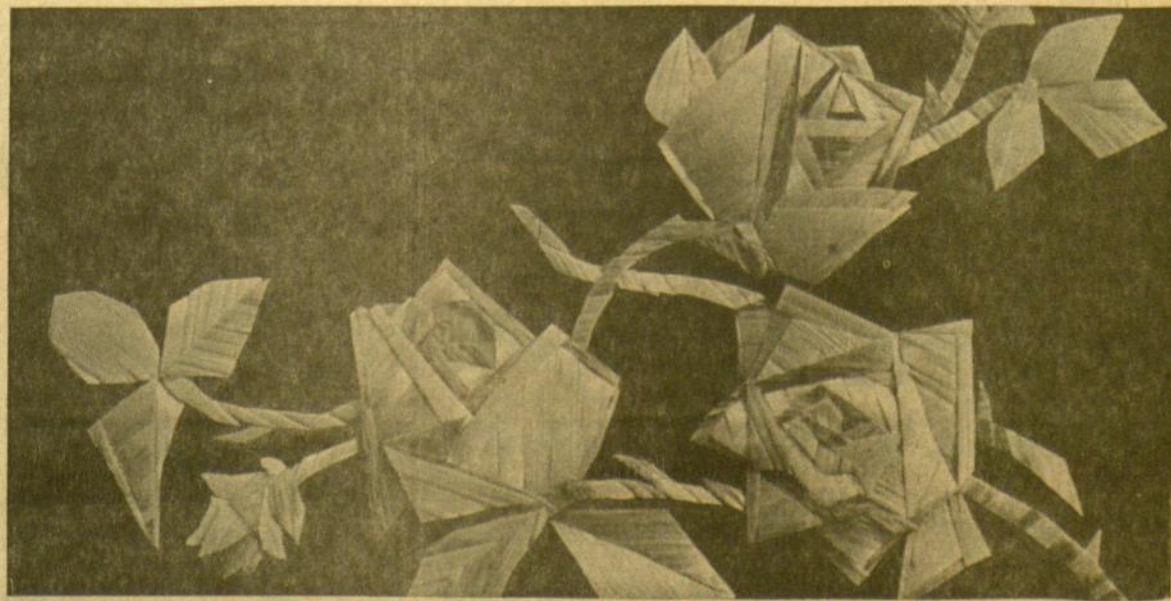

Rožytė Rudytė pirmą kartą daly-vavo šiais metais Putnamo seselių rėmėjų surengtoje madų parodoje. Ji parodė, pati pamodeliuodama, savo pačios sukurtą ir pasiūtą tre-jetą atskirų numerių. Čia gi ji mo-deliuoja jaunatvišką kailinį ap-siaustuką. Po apačia ji turi že-benkšties (minko) trumpas kelnai-tes ("hotpants") su to pat kailio liemenėle. Nuotr. V. Račkausko

— Smegenų sužalojimas gim-s-tant įvyksta beveik visiems žmo-nėms, kas silpnina protines pa-jėgas. Daugiausia naujagimio smegenys nukenčiančios dėl de-guonio stokos gimimo metu. Tai skelbia dr. A. Bowbin, "Journal of the American Medical Associ-ation".

LIŪDNA STATISTIKA

Mirtinose automobilių nelai-mėse JAV-se 1969 m. žuvo 17-700 asmenų, jaunesnių negu 25 m. Tuo būdu buvo 7,400 nepil-namečių mirčių daugiau, negu pagal proporciją jų amžiui ati-tektų.

Uršulės Astrienės gėlės, padarytos iš įvairių atspalvių kvietinių ir ruginių šiaudų.

Nuotr. Uosio Juodvalkio

ORIGINALI URŠULĖS ASTRIENĖS PARODA

O. ROZNIKIENĖ

Lietuvių moterų federacijos klubų Chicago skyrius spalio 30 — lapkričio 4 dienomis Jaunimo centre, Ciurlionio galerijoje, ruošia Uršulės Astrienės rankdarbių (šiaudinukų ir margučių) parodą. Atidarymas šeštadienį, spalio 30, 6 v.v.

Uršulė Astrienė gimė 1912m. Sausininkų kaime, Bartininkų valsč., Vilkaviškio apsk. baigusi Valakų Žemės ūkio mokyklą, mezgimo kursus. Trejus metus buvo Paežerių Žemės ūkio mo-kyklos šeimininkė. 1949 m. at-vyko į JAV ir su šeima įsikūrė Grand Rapids, Mich., kur ir da-bar tebegyvena

Uršulė iš savo motinos paveldėjo pamėgimą ne tik liaudies dainas dainuoti, jos pasakų klaudyti, bet ir gražiai margučius da-žyti. Su šiuo menu bei artimo-mis jo sritimis ir dabar nesiskiria.

Mažvydas apie margutį

Kiaušinių dažymo paprotys, kilęs Europoje, yra labai senas.

Jo pėdsakų rasta net iš 4 a. po Kristaus Liet. Encikl. mini, kad Vokietijoje, prie Vormso, buvo rasta to laikotarpio viename mergaitės kape du išmarginti žašies kiaušiniai. Vėliau ir kitur aptikta pėdsakų, liudijančių kiaušinių marginimo paprotį. Kiaušinių dažymas plačiau pasi-reiškė Čekijoje, Ukrainoje, Len-kijoje ir kt. O Lietuvoje margučio vardas pirmą kartą paminė-tas 16 a. viename M. Mažvydo rašte, kuriame mini, kad jis 1549 m. vietoj velykinio margučio do-vanojęs naują lietuvišką knygą.

Medžiaga ir priemonės margučiams dažyti

U. Astrienės margučių rinki-niuose galima rasti įvairiausių marginimo pavyzdžių: papras-čiausių lazdelių, kabliukų, stili-zuotų ornamentų ir smulkiausiai išskutintų gėlių, kryžių, emble-mų, monogramų, net bažnyčių ir paminklų. Dažymui vartoja dar motinos vartotas svogūno lukštus, rūtų ar kitokių žalumyn-lapus, nuo kurių kiekio ir vi-

rūmo laiko pareina įvairaus tam-sumo atspalviai. Vaizdus kurda-ma, vartoja adatas ir specialius peiliukus.

St. Balzekas, Jr., susidomėjęs Astrienės dažytais, išskutinėtais ir labai originaliais margučiais, pradėjo kviesti ją į Liet. kultū-ros muziejaus ruošiamus kursus, kad ji pamokytų norinčius ar-čiau su šiuo menu susipažinti.

Šiaudinukai amerikiečių parodose

Kita U. Astrienės pamėgtoji ir įdomi sritis — tai ypatingas šiaudinukų dirbimo menas. Šiau-dinukas, kaip pats žodis sako, — iš įvairių formų sulankstytų ar sukarpytų šiaudų vėrinys. Se-novės lietuviai jais puošdavo sa-vo namų vidų. Vienas iš tokių puošmenų būdavo kabinamas viršų stalo, palubėje ir vadina-mas "saulute". Laikui bėgant, lakios vaizduotės ir gabių rankų pagalba, šiaudinukų formos kei-tėsi ir tobulėjo.

Ir šio srity U. Astrienė paro-dė ir dabar teberodo didelį ta-lentą ir sugebėjimus gana sudė-tingiems šiaudinukams sukurti. Jos darbai reikalauja daug laiko ir kruopštumo. Pirmiausia šiau-dus ji skaldo, mirko, lygina (pro-sija) ir klįjuoja. Tik po ištisos ei-lės darbų išeina norimos formos, figūros — gėlės, žvaigždės, kry-žiai, paukščiai ir kt. Nors ji sa-vamokslė, nelankiusi meno mo-kyklų, bet jos sukurti darbai taip gražūs ir meniškai, kad kiekvieno akį patraukia ir žavi. Tai savo-tiškas, originalių būdu liaudies meno vaizdavimas.

Astrienės iš šiaudelių sukurti paveiksai net keliomis progomis buvo išstatyti Grand Rapids, Mich. galerijoje ir Michigano valst. universitete. Jos darbų yra įsigiję Anhurst kolegijos biblio-terka ir privatus asmenys. Ji yra dalyvavusi ir daugely kitataučių parodų.

Astrienės iš šiaudelių sukurti paveiksai net keliomis progomis buvo išstatyti Grand Rapids, Mich. galerijoje ir Michigano valst. universitete. Jos darbų yra įsigiję Anhurst kolegijos biblio-terka ir privatus asmenys. Ji yra dalyvavusi ir daugely kitataučių parodų.

Astrienės iš šiaudelių sukurti paveiksai net keliomis progomis buvo išstatyti Grand Rapids, Mich. galerijoje ir Michigano valst. universitete. Jos darbų yra įsigiję Anhurst kolegijos biblio-terka ir privatus asmenys. Ji yra dalyvavusi ir daugely kitataučių parodų.

Kalėdinės eglutės papuošalai

U. Astrienė turi didelį patyri-mą ir kalėdinėmis eglutėmis puošti. Tuos papuošalus daro ir-gi iš kvietinių šiaudų, dažniau-siai iš natūralių jų spalvų. Stebi-na ir žavi kiekvieną įvairūs nė-riniai, pynės, retėžėliai, liktorė-liai, varpeliai, obuoliukai, pau-kščiai, kurių išpynimui reikia ne tik lakios vaizduotės, bet di-delio igudimo ir kantrybės. Čia Astrienė irgi parodo tikrą liau-dies skonį, nuoširdų lietuviškų raštų stilių ir labai kruopštų su-dėtingų darbų užbaigimą. Tuo būdu ji yra ištikima lietuvių liaudies meno atstovė. Astrienės ir jos mokinių paruošta eglutė greta kitų tautų eglių prieška-lėdiniu metu Chicagoje jau ne kartą reprezentavo lietuvius.

Šioj parodoj matysime gausų jos rankų darbo rinkinį. Apie As-trienės kūrinis buvo nekartą rašyta ne tik mūsų spaudoje, bet ir didžiųjų amerikiečių laikraš-čių puslapiuose.

Organizacija mėgins skleisti lietuvių liaudies meną

Kai dabar visur pradedama daugiau dėmesio kreipti į etnines grupes ir susidomėjimas egzili-nių tautų kultūra didėja, pats laikas mus ragina visokiais būdais ir priemonėmis skleisti lietuvių tautos apraiškas kitataučių tarpe. U. Astrienė gražiai atlieka tą mi-siją.

LFMK Chicago skyrius su-pranta šį svarbų reikalą, todėl pa-siryžo platinti tą idėją. Jau da-bar kyla konkreti mintis netoli-moj ateity pradėti ruošti kursus ir kviesti lietuvaites šių gražių darbų pasimokyti.

Mielai U. Astrienei linkėtina ryžto bei ištvermės ir ateity sėk-mingai kurti, dirbti savo pamė-gto meno srity ir vis žavėti ki-tus, tuo pačiu keliant Lietuvos vardą kitataučių tarpe.

Negalima nusiėpti didžiojo džiaugsmo po gerai pasisekusios 10-tos madų parodos, kurios pradininkės — pirmosios talkininkės buvo: sėdi iš k. M. Memėnaitė, Jadv. Dočkienė, L. Sodelkienė, Paul. Vaitaitienė; sto- vi iš k. Mar. Remienė, O. Vencloviene, Olimp. Bau-kienė.

Nuotr. Vyt. Račkausko

Trejetukas, per 10 metų ištikimai išsilaukęs savo pasirinktame šalpos darbe. Modeliuotojos (iš k.) Stasė Olšauskienė ir Milda Memėnaitė. Vidury pirmininkė Marija Remienė. Nuotr. Vyt. Račkausko